

ร้องรอยแห่งความสูญเสีย

โดย

นางสาวภวิวันน์ ปานรอด

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ร่องรอยแห่งความสูญเสีย

โดย
นางสาวภวิรินทร์ ปานรอด

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

TRACES OF LOSS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts (VISUAL ARTS)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2021
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ ร่องรอยแห่งความสูญเสีย
โดย อภิวัฒน์ ปานรอด
สาขาวิชา ทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ วิริยญา ดวงรัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณปรีชา เกาทอง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์วิริยญา ดวงรัตน์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทัยรัตน์ คำศรีจันทร์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณปริญญา ตันติสุข)

630120048 : ทศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : งานสร้างสรรค์สื่อผสม, ความสูญเสีย

นางสาว อภิวันท์ ปานรอด: ร่องรอยแห่งความสูญเสีย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก :
รองศาสตราจารย์ วิริยญา ดวงรัตน์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ตามหัวข้อเรื่อง “ร่องรอยแห่งความสูญเสีย” มีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ต้องการแสดงออกถึงความรู้สึกและความคิด ผ่านเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักในครอบครัวซึ่งเป็นปัญหาและมีผลกระทบต่อข้าพเจ้าในการดำเนินชีวิต โดยใช้วัตถุและวัสดุที่มีความเชื่อมโยงกับจิตใจและส่งผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกโดยตรงที่เกิดจากประสบการณ์การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักเพื่อสะท้อนถึงสภาวะความทุกข์ ความโศกเศร้า ความเสียใจ หดหู่ เศร้าหมอง จากเรื่องราวในประสบการณ์ชีวิตซึ่งผ่านการยึดติดความสูญเสียที่ไม่สามารถเผชิญต่อความเป็นจริงได้ ด้วยรูปแบบผลงานเทคนิคสื่อผสม

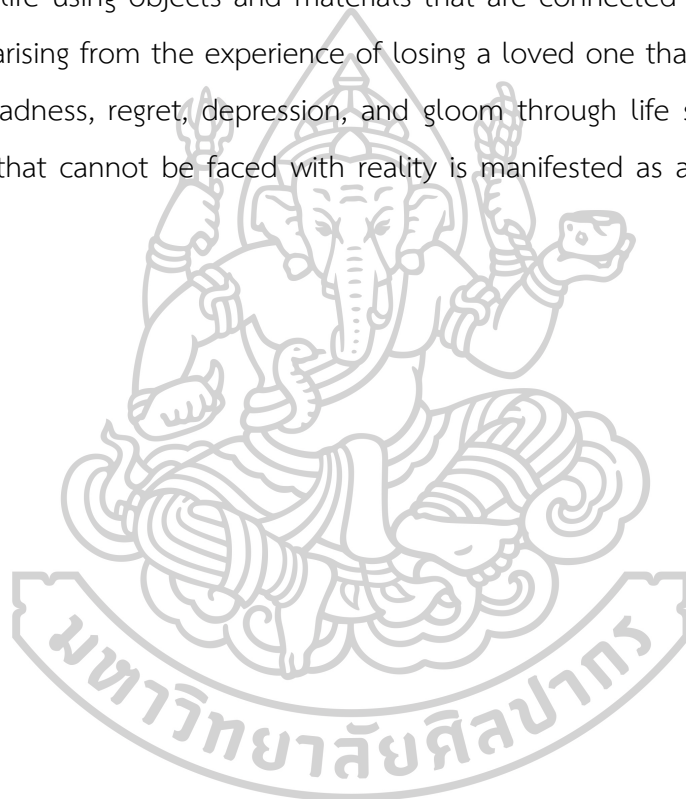

630120048 : Major (VISUAL ARTS)

Keyword : Mixed creative work, Loss

MISS APIWAN PANROD : TRACES OF LOSS THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR WIRANYA DUANGRAT

The Creation of thesis work according to the topic “Trace of Loss” has its intended purpose. express feelings and thoughts Through the content of stories about life experiences from the loss of a loved one. in a family that is a problem and affects me in my life using objects and materials that are connected The direct emotional sensation arising from the experience of losing a loved one that reflects the state of suffering, sadness, regret, depression, and gloom through life stories of attachment from loss that cannot be faced with reality is manifested as a result. mixed media technique

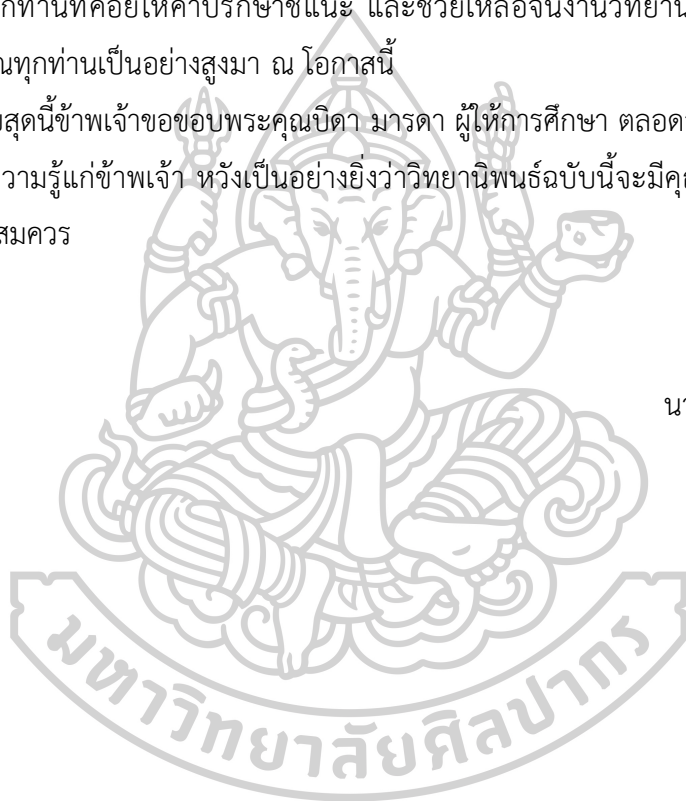

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีโดยได้รับความกรุณาจากหลายภาคส่วน ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ข้าพเจ้าขอโน้มรำลึกพระคุณของคณาจารย์ในภาควิชาศิลปะไทยทุกท่าน ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้การช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งต่อการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณครูอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนวิชาความรู้และศีลธรรมอันดีงามตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาและขอขอบพระคุณคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่คอยให้คำปรึกษาชี้แนะ และช่วยเหลือจนงานวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ท้ายสุดนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้การศึกษา ตลอดจนครูอาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ข้าพเจ้า หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจได้ตามสมควร

นางสาว อภิวันท์ ปานรอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์	2
3. สมมติฐานของการสร้างสรรค์.....	3
4. ขอบเขตการสร้างสรรค์.....	3
5. ขั้นตอนของการสร้างสรรค์	3
6. ระยะเวลาในการศึกษาและสร้างสรรค์.....	4
7. วิธีการศึกษา.....	4
8. แหล่งข้อมูลที่นำมาใช้สร้างสรรค์	4
9. อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์.....	5
10. ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการศึกษาและสร้างสรรค์ (โดยประมาณ).....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมและผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้อง	6
ส่วนที่ 1 : กรอบทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	6
1.1 การสูญเสียบุคคล	6
1.2 หลักทฤษฎีจิตวิทยาจากการสูญเสีย	8
บทสรุป.....	15

ส่วนที่ 2 : กรอบการศึกษาด้านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน.....	16
2.1 การศึกษาศิลปินที่ใช้เทคนิคร่องรอยเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	16
2.1.1 Anselm kiefer.....	16
บทสรุป.....	18
2.1.1 Mary Grisey.....	19
บทสรุป.....	20
2.2 การศึกษาศิลปินที่มีแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานจากประสบการณ์การสูญเสีย	21
2.2.1 ทัยรัตน์ มณีรัตน์.....	21
บทสรุป.....	22
2.2.2 สุนันทา ผาสมวงศ์	23
บทที่ 3 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน.....	25
1. ที่มาของแนวความคิด.....	25
2. กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน	26
2.1 การศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล	26
2.2 การประมวลความคิดและการกำหนดรูปแบบในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	26
2.2.1 การสร้างแบบร่าง.....	26
2.2.2 การสร้างสรรค์ผลงานจริง	27
2.3 ทักษะในการสร้างสรรค์.....	29
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์.....	31
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 1 “ร่องรอยความผูกพัน: traces of bond”	31
สรุปจากการพัฒนาผลงานในชิ้นที่ 1	34
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 2 “เก็บรัก: keep love”	34
สรุปจากการพัฒนาผลงานในชิ้นที่ 2	36
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 3 “ถักร้อยรัก: knit love”	37

สรุปจากการพัฒนาผลงานในชั้นที่ 3	39
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ผลงานชั้นที่ 4 “บันทึก: record”	40
สรุปจากการพัฒนาผลงานในชั้นที่ 4	41
ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ	42
บทสรุป.....	42
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	44
ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1	45
ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2	46
ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3	47
ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4	48
รายการอ้างอิง	49
ประวัติผู้เขียน	51

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 พู่กันผ้าทองคำ 2019	16
ภาพที่ 2 Anselm Kiefer Die Argonauten, 2008	17
ภาพที่ 3 Anselm Kiefer, Schechina	18
ภาพที่ 4 ผลงานชื่อ “ที่ขอบลำธารที่ล้อมรอบ”	19
ภาพที่ 5 “ผ้าห่อศพ”	20
ภาพที่ 6 “เจดีย์ของแม่”	21
ภาพที่ 7 “เจดีย์ของแม่”	22
ภาพที่ 8 สภาวะแห่งความทุกข์ (การบำบัดจิต) 2559	23
ภาพที่ 9 สภาวะแห่งความทุกข์ (การบำบัดจิต) 2559	24
ภาพที่ 10 เป็นการร่างภาพโดยใช้ดิจิทัลในการออกแบบ	27
ภาพที่ 11 การเตรียมผ้าย้อมสี ดากแห้ง	27
ภาพที่ 12 การนำน้ำยาสดเทลงพื้นปูนที่มีพื้นผิว	28
ภาพที่ 13 การลอกผ้าที่ผสมน้ำยาสดออกจากพื้นปูน	28
ภาพที่ 14 “ร่องรอยความผูกพัน No.1” 2022	31
ภาพที่ 15 “รายละเอียดผลงาน: ร่องรอยความผูกพัน No.1” 2022	32
ภาพที่ 16 “รายละเอียดผลงาน: ร่องรอยความผูกพัน No.1” 2022	32
ภาพที่ 17 “รายละเอียดผลงาน: ร่องรอยความผูกพัน No.1” 2022	33
ภาพที่ 18 เก็บรัก No.2” 2022	34
ภาพที่ 19 “รายละเอียดผลงาน: เก็บรัก No.2” 2022	35
ภาพที่ 20 “รายละเอียดผลงาน: เก็บรัก No.2” 2022	36
ภาพที่ 21 “ถักร้อยรัก No.3” 2022	37

ภาพที่ 22 “รายละเอียดผลงาน: ถักร้อยรัก No.3” 2022 38

ภาพที่ 23 “รายละเอียดผลงาน: ถักร้อยรัก No.3” 2022 38

ภาพที่ 24 “ถักร้อยรัก No.3” 2022 39

ภาพที่ 25 “บันทึก No.4” 2022..... 40

ภาพที่ 26 “บันทึก No.4” 2022..... 41

ภาพที่ 27 “ร่องรอยความผูกพัน No.1” 2022 45

ภาพที่ 28 “เก็บรัก No.2” 2022 46

ภาพที่ 29 “ถักร้อยรัก No.3” 2022 47

ภาพที่ 30 “บันทึก No.4” 2022..... 48

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักเป็นประสบการณ์ชีวิตที่เราทุกคนหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทุกการสูญเสียจะนำมาซึ่งความโศกเศร้าอาลัยและสร้างผลกระทบต่อระบบความคิด ความรู้สึก และการใช้ชีวิต การเผชิญหน้ารับมือกับการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักเปรียบได้กับการต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของชีวิต การผ่านช่วงประสบการณ์นี้ไม่ใช่เรื่องง่าย และมีความจำเป็นที่คุณต้องให้ความรัก ความเข้าใจ และการดูแลเยียวยาตัวเองเป็นพิเศษ

จากประสบการณ์ของตัวข้าพเจ้าที่ได้สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักในครอบครัวอันเป็นการสูญเสียที่จากไปตลอดกาล ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าได้สัมผัสกับความโศกเศร้า ความเสียใจ จนถึงทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองต่อการใช้ชีวิตที่ขาดสติ จากผลของการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักที่จากไปตลอดกาล การเผชิญในแต่ละช่วงชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ จนบางครั้งอาจหลงลืมไปว่าการจากลาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธได้ นอกจากการยอมรับอย่างถูกวิธีมีสติและอุทหาธรรมที่ดี

การสูญเสียบุคคลที่รักส่งผลก่อให้เกิดความเสียใจ โศกเศร้าและความวิตกกังวลยังไปถึง การตายของตนเอง ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ต้องเผชิญกับความโศกเศร้า ความทรงจำทั้งในทางดีและร้ายซึ่งวนเวียนในจิตใจรวมทั้งปัญหาในชีวิต การใช้ชีวิตประจำวันและสังครรอบข้างที่ตามมาอีกมากมาย เฉกเช่นเดียวกันกับข้าพเจ้าที่มีประสบการณ์ในการสูญเสียบุคคลที่รักในครอบครัว จึงเป็นจุดเริ่มต้นของความโศกเศร้าสะเทือน ใจที่สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักในครอบครัว จนทำให้การใช้ชีวิตประจำวันของข้าพเจ้าขาดสติและปัญญาในการควบคุมตนเอง เนื่องมาจากความโศกเศร้าที่ครอบงำซึ่งเกิดจากการสูญเสียส่งผลทั้งร่างกายและจิตใจ

จากความโศกเศร้าที่มากกว่าปกติทำให้ข้าพเจ้าได้พึ่งพาการแพทย์เพื่อเข้าสู่กระบวนการรักษาเนื่องจากความโศกเศร้าเสียใจที่เกิดจากการสูญเสียโดยเฉพาะการสูญเสียบุคคลที่รักทำให้ข้าพเจ้ามีปฏิกิริยาทางจิตใจที่ทำให้ข้าพเจ้ามีความโศกเศร้ามากกว่าปกติ โดยมีอาการ

หลักของโรคซึมเศร้าคือมีอาการเศร้าหงุดหงิด เบื่อหน่าย ไม่อยากเข้าสังคม นอกจากนี้อาจจะมี ความรู้สึกผิดรู้สึกโกรธ ยอมรับความเป็นจริงของการสูญเสียไม่ได้ จึงต้องการความช่วยเหลือในการ ปรับตัวและบำบัดกับการสูญเสียนั้นในแต่ละระยะในการรักษา เพื่อเยียวยาสิ่งที่ยังยึดติดและไม่ปล่อย วาง ทำให้ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามหลักทางทฤษฎีจิตวิทยาเชิงพุทธจนทำให้ข้าพเจ้ามีสติและเกิดมองเห็น ความจริงของชีวิตมากขึ้น แต่ยังคงระลึกถึงความทรงจำที่ดีและความผูกพันระหว่างบุคคลที่จากไปกับ ตัวข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าได้นำประสบการณ์การสูญเสียบุคคลที่รักในครอบครัวตนเองมาเป็นแนวความคิดใน การสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า เป็นผลงานที่สะท้อนทัศนคติของข้าพเจ้าที่มีประสบการณ์การ สูญเสียบุคคลที่รัก โดยถ่ายทอดอารมณ์ผ่านทัศนธาตุเทคนิคพื้นผิวที่มีการทับซ้อนจากเศษผ้าของ บุคคลที่จากไป เปรียบเหมือนซากร่องรอยของสภาวะโศกเศร้าหม่นหมองจากการสูญเสีย การใช้วัสดุ เศษผ้าของบุคคลที่จากไปนำมาปรับใช้ผสมผสานกับวัสดุธรรมชาติ ทรายของน้ำอย่างด้วยการอัดแน่น ของวัสดุทั้ง 2 จนแตกสลายในโทนสีที่มีความหดหู่ เศร้าหมอง เพื่อให้เกิดร่องรอยของวัสดุ ทั้งหมดใน ผลงานสะท้อนการเปลี่ยนแปลงได้อยู่ ข้าพเจ้าจึงถ่ายทอดความรู้สึกนั้นเป็นผลงานที่แสดงออกถึงการ สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักในครอบครัวและเห็นความจริง ของการเปลี่ยนของ ความรู้สึกซึ่งเป็นการ ตระหนักถึงความรู้สึกที่สูญเสียที่สามารถปรับเปลี่ยนความคิดที่โศกเศร้าจากการสูญเสียแต่สอดแทรก ความเป็นจริงถึงการเปลี่ยนแปลงของชีวิต

2. วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

2.1. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะถ่ายทอดความรู้สึกอารมณ์โดยตรงที่เกิดจากประสบการณ์ การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักที่สะท้อนถึงสภาวะความทุกข์ ความโศกเศร้า ความเสียใจ หดหู่ เศร้า หมอง ผ่านเรื่องราวชีวิตการยึดติดจากการสูญเสียที่ไม่สามารถเผชิญต่อความเป็นจริงได้

2.2. เพื่อศึกษาค้นคว้าข้อมูลกระบวนการตอบสนองทางธรรมชาติของมนุษย์เมื่อต้องเผชิญ กับการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก รวมถึงหลักทฤษฎีจิตวิทยาเชิงพุทธที่สามารถรู้เท่าทันพัฒนาในทาง จิตใจจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก และทดลองเทคนิคกระบวนการทางสื่อผสมโดยใช้ รูปทรง น้ำหนัก ร่องรอย พื้นผิว วัสดุ สร้างสรรค์ให้เกิดผลงานลักษณะเฉพาะตน

2.3. เผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์สู่สาธารณชนเพื่อสะท้อนถึงการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักให้ ผู้ชมตระหนักเห็นถึงความเป็นจริงของชีวิตและยอมรับโดยใช้สติปัญญา

3. สมมติฐานของการสร้างสรรค์

ข้าพเจ้านำเสนอผลงานศิลปะผ่านรูปวัสดุของบุคคลที่รักและผูกพันและเทคนิคพื้นผิวที่แสดงถึงร่องรอยจากวัตุธรรมชาติ ที่สามารถสร้างความสะท้อนใจถึงการสูญเสียและมองเห็นถึงความสูญเสียในฐานะความเป็นจริงของชีวิต สามารถปลุกเร้ากระตุ้นให้ได้เห็นถึงความหมายและสร้างแรงบันดาลใจถึงความสำคัญของการใช้ชีวิตและยอมรับในความเป็นจริงได้

4. ขอบเขตการสร้างสรรค์

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาภาวะการสูญเสีย กระบวนการทฤษฎี จิตวิทยา และจิตวิทยาเชิงพุทธที่ เกี่ยวข้องกับการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักเชื่อมโยงกับความทุกข์และเศร้า ความสำคัญ ความทรงจำ ในชีวิตและพัฒนาตนเองให้มองเห็นความเป็นจริงได้

4.2 ขอบเขตด้านรูปแบบ

การสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบเทคนิคสื่อผสมวัสดุเฉพาะผ้าของบุคคลที่จากไป ร่องรอยวัตุ ธรรมชาติ ผลงานจะมีลักษณะรูปแบบสัญลักษณ์ทางความรู้สึก ความทรงจำ แสดงด้วยรูปทรง น้ำหนัก พื้นผิว ร่องรอยรวมถึงบรรยากาศของโทนสีที่ก่อให้เกิดความรู้สึกถึงการสูญเสียให้ปรากฏ แสดงออกมารู้สึกรับรู้ได้ สร้างสรรค์ตามความเข้าใจและความรู้สึกที่เกี่ยวกับประสบการณ์การสูญเสีย บุคคลอันเป็นที่รัก

5. ขั้นตอนของการสร้างสรรค์

5.1. สัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์การสูญเสียของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการ สร้างสรรค์

5.2. รวบรวมข้อมูลรูปแบบผลงานของศิลปินที่มีลักษณะเรื่องราวการสูญเสีย และเทคนิค ที่อยู่ในทิศทางใกล้เคียงกันกับการสร้างสรรค์ผลงาน

5.3. รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ ทดลองพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้ตรงกับ จุดมุ่งหมายที่แสดงเนื้อหาเรื่องราวประสบการณ์การสูญเสีย

5.4. เริ่มสร้างสรรค์ผลงานตามกระบวนการที่เตรียมไว้ ตั้งแต่การเตรียมพื้นผิวเพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

5.5. การวิเคราะห์และสรุปการสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาผลงานครั้งต่อไป

5.6. ทำการติดตั้งผลงานพร้อมประเมินวิทยานิพนธ์เป็นระยะๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาผลงานที่ดีขึ้น

6. ระยะเวลาในการศึกษาและสร้างสรรค์

ในการศึกษาสร้างสรรค์ 1 ภาคการศึกษา เริ่มศึกษาตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ.2565

7. วิธีการศึกษา

7.1 ทบทวนรวบรวมประสบการณ์ความรู้สึที่เกี่ยวกับการสูญเสียของผู้สร้างสรรค์

7.2. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารวิชาการ เอกสารทางทฤษฎีจิตวิทยาทั้งรูปแบบหนังสือ บทความ ผลงานวิจัยรวมถึงสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการสูญเสียบุคคล การเยียวยาความโศกเศร้า และความทรงจำนำมากลับกรองและประยุกต์ใช้เป็นผลงานสร้างสรรค์

7.3. ศึกษาผลงานของศิลปินที่ใช้เทคนิค พื้นผิว ร่องรอย โทนสี และผลงานของศิลปินที่แสดงถึงแนวคิดในเรื่องประสบการณ์การสูญเสียของบุคคลที่รักและความทรงจำ

7.4. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทางเทคนิคและวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานในการเชื่อมโยงสื่อความหมายอารมณ์และความรู้สึก

7.5. สร้างสรรค์ผลงานจริงด้วยเทคนิคสื่อผสมประกอบขึ้นจากเศษซาก วัสดุ และกระบวนการวิธีในการสร้างร่องรอย พื้นผิว น้ำหนัก เพื่อแสดงออกความรู้สึกถึงการสูญเสียนั้น สรุปผลสัมฤทธิ์ของผลงานสร้างสรรค์รวมถึงเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะชน

8. แหล่งข้อมูลที่นำมาใช้สร้างสรรค์

8.1. ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร

8.1.1 อินเทอร์เน็ต ค้นหาทฤษฎี วารสาร บทความ วิจัย ศิลปินที่เกี่ยวข้อง

8.1.2 ห้างสมุด

8.1.3 สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

8.2. ข้อมูลภาคสนาม

8.2.1 ตัวเอง สิ่งของวัตถุต่างๆที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับบุคคลที่สูญเสีย

8.2.2 สภาพแวดล้อม พื้นที่พักอาศัย

9. อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์

9.1. อุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูล

- คอมพิวเตอร์

- โทรศัพท์

9.2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์

- ผ้า

- น่ายางพารา เศษวัสดุไม้ต่างๆ

- ด้าย เข็ม กรรไกร

- สีอะคริลิก กาว

- พู่กัน แปรง

- อื่นๆ

10. ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการศึกษาและสร้างสรรค์ (โดยประมาณ)

105,000 บาท

บทที่ 2

วรรณกรรมและผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมและผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานชุด “ ร่องรอยแห่งความสูญเสีย ” เพื่อทำความเข้าใจขั้นพื้นฐานและการกำหนดกรอบทางความคิด รวมถึงแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานให้ชัดเจนมากขึ้น ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษากรอบทฤษฎีแนวคิดที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบไปด้วย ทฤษฎีจิตวิทยาการสูญเสียบุคคล แนวทางจิตวิทยาเชิงพุทธศาสนา ศิลปินอ้างอิง และผลงานศิลปะแนวนวนใกล้เคียงที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ โดยแบ่งหัวข้อออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 : กรอบทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

กรอบทฤษฎีแนวคิดของงานสร้างสรรค์ชุด ร่องรอยแห่งความสูญเสีย (Traces of Loss) จะประกอบไปด้วยแนวคิดหลักทฤษฎีจิตวิทยาการสูญเสียบุคคล แนวคิดหลักคำสอนพระพุทธศาสนา และจิตวิทยาเชิงพุทธ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การสูญเสียบุคคล

การสูญเสียนั้นทุกคนที่เกิดมาล้วนต้องพบเจอกับสิ่งที่จะต้องสูญเสียกันทุกคนไม่มีใครที่จะหลีกเลี่ยงได้ เมื่อต้องพลัดพรากหรือสูญเสียจากบุคคลที่รักความโศกก็เกิดขึ้น แน่แน่นอนว่ามนุษย์ต้องเผชิญกับการสูญเสียนั้นจะนำไปสู่ภาวะความโศกเศร้าเสียใจ ซึ่งถือว่าเป็นภาวะการตอบสนองต่อการสูญเสียตามหลักธรรมชาติ โดยเฉพาะการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักในครอบครัวที่มีความใกล้ชิดและผูกพันกัน เช่น การสูญเสียบิดา มารดา หรือสมาชิกในครอบครัวรวมไปถึงญาติสนิทซึ่งการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักถือเป็นการสูญเสียอย่างถาวร (ศรินรัตน์ วัฒนธรรณ์, 2560)

ดังนั้นปฏิกิริยาตอบสนองต่อการสูญเสียที่เกิดขึ้นนั้นหากโศกเศร้าระยะนานเกินไปอาจจะทำให้กลายเป็นภาวะซึมเศร้าได้ รวมถึงส่งผลเสียต่อสุขภาพได้ เมื่อมนุษย์ต้องเผชิญกับการสูญเสील้วนมีพฤติกรรมตอบสนองต่อการสูญเสียที่แตกต่างกันไป ซึ่งบางกลุ่มคนสามารถที่จะเผชิญหน้ากับการสูญเสียได้และสามารถปรับตัวจนใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติ และในขณะที่กลุ่มบางคนยังไม่

สามารถที่จะเผชิญหน้าต่อการสูญเสียได้และจะทำให้กลุ่มคนเหล่านี้มีพฤติกรรมแยกตัว มีความวิตกกังวลถึงขั้นมีภาวะซึมเศร้า ดังนั้นการที่มนุษย์เผชิญต่อการสูญเสียนั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความผูกพันต่อผู้เสียชีวิต (ศรินรัตน์ วัฒนธรรนันท์, 2560) ดังนั้นความโศกเศร้าเสียใจที่เกิดจากการสูญเสีย โดยเฉพาะการสูญเสียบุคคลผู้เป็นที่รักเป็นปฏิกิริยาทางจิตใจที่ถือว่าเป็นเรื่องปกติแต่อาจจะมีบุคคลบางรายที่ต้องการที่จะปรับตัวจากการสูญเสียให้เข้าสู่สภาวะปกติและยอมรับความจริงได้จากประสบการณ์การสูญเสีย

จากผู้ที่ประสบการณการสูญเสียและปรับตัวได้ดี การปรับตัวในแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับเพศและวัย การจัดการกับสภาวะอารมณ์และพฤติกรรม ในการที่จะปรับตัวกับความเครียดที่มีความผิดปกติทางบุคลิกภาพจะทําปัญหาการปรับตัวต่อการสูญเสีย โดยเฉพาะบุคคลที่มีความผิดปกติทางบุคลิกและอารมณ์ไม่คงที่ (ศรินรัตน์ วัฒนธรรนันท์, 2560) ดังนั้นการสูญเสียบุคคลที่รักล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเลี่ยงไม่ได้จึงต้องยอมรับและกล้าที่จะเผชิญกับความเป็นจริง รวมไปถึงการปรับตัวและสามารถใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติได้ ซึ่งหากภาวะจากการสูญเสียและภาวะเศร้าโศกนี้หากปรับตัวไม่ได้ อาจจะทำให้เข้าสู่ภาวะซึมเศร้า ได้ก่อให้เกิดอาการเจ็บป่วยทางจิตได้ หากอาการเศร้าโศกคงอยู่นานมากกว่า 2 เดือนจะเข้าเกณฑ์การวินิจฉัยภาวะซึมเศร้า

ศรินรัตน์ วัฒนธรรนันท์ นักจิตวิทยาบำบัด กล่าวไว้ว่า อาการและพฤติกรรมแสดงออกเมื่อเกิดความโศกเศร้าจากสูญเสียของแต่ละบุคคลนั้นจะมีความแตกต่างกันไป โดยส่วนใหญ่จะพบการแสดงออกของภาวะโศกเศร้า 4 ด้าน คือ ความรู้สึก อาการทางกาย ทางความคิด และพฤติกรรม มีดังนี้

ด้านความรู้สึก เมื่อต้องเผชิญกับการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักจะเกิดอารมณ์โศกเศร้าเสียใจ มีนั่ง ตกใจ รู้สึก โกรธสับสน ไม่สามารถช่วยอะไรได้ รู้สึก หมดหวังหรือไม่สามารถอยู่คนเดียวได้โดยไม่มีผู้เสียชีวิต บางคนมีการจัดการที่ไม่เหมาะสมจะโกรธหรือโทษบุคคล เช่น แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ในทีมสุขภาพ ญาติคนอื่นบางคนอาจโกรธตนเอง บางคนคิดทำร้ายตนเองหรือคิดอยากจะทำตัวตาย

ด้านร่างกาย ผู้สูญเสียอาจจะมีอาการที่ตนเองรู้สึกได้ว่าผิดปกติ อาทิ แน่นหน้าอก ปวดท้อง หายใจไม่อิ่ม คลื่นไส้ อาเจียน หัวใจเต้นแรง จุกแน่นในลำคอ จะความอยากอาหารลดลงและมีภาวะการนอนไม่หลับปวดศีรษะ กล้ามเนื้ออ่อนแรงและมีอาการอ่อนล้า

ด้านความคิด ความคิดนี้มักจะเป็นอยู่ได้ไม่นานมากนักและความคิดจะสัมพันธ์กับอารมณ์ทำให้เศร้าหรือวิตกกังวล เช่น จะมีการปฏิเสธความจริงและไม่ยอมรับ ไม่เชื่อว่ามี การสูญเสียเกิดขึ้นจริง ไม่มั่นใจตัดสินใจไม่ได้ รู้สึกสับสนคิดว่าผู้เสียชีวิตน่าจะฟื้นคืนกลับมาได้ บางคนฝันถึงผู้เสียชีวิตรู้สึกว่าผู้เสียชีวิตยังอยู่กับตนเองบางคนอาจมีประสาทหลอน เช่น ได้ยินเสียงของผู้เสียชีวิต หรือเห็นภาพผู้เสียชีวิต

ด้านพฤติกรรม พฤติกรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวัน อาทิเช่น มักจะอยู่คนเดียวไม่ได้ มีอาการเหม่อและใจลอยเก็บตัวไม่ยอมพบผู้คน รวมถึงมีการแยกตัวออกจากสังคม นึกถึงหรือฝันถึงผู้เสียชีวิตทั้งแบบปกติและฝันร้ายมีพฤติกรรมโหยหา ร้องไห้ กระทบกระชวย ถอนหายใจ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้อาจนำไปสู่ความโศกเศร้าแบบผิดปกติได้นั้นเรียกว่าภาวะซึมเศร้า ดังนั้นปฏิกิริยาการตอบสนองต่อการสูญเสียที่เกิดขึ้นนั้นผู้สร้างสรรค์เองเคยพบเจอปัญหาทั้งหมด หากโศกเศร้าระยะเวลานานเกินไป อาจจะทำให้กลายเป็นภาวะซึมเศร้าได้และจะเกิดผลเสียต่อสุขภาพรวมถึงต้องวางแผนรักษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ภาวะอาการซึมเศร้าเผชิญกับช่วงเวลาแห่งความทุกข์ไปได้และปรับตัวได้ในระยะเวลาที่เหมาะสม

1.2 หลักทฤษฎีจิตวิทยาจากการสูญเสีย

แนวคิดเกี่ยวกับหลักทฤษฎีของนักจิตวิทยาเศร่าโศกจากการสูญเสีย เป็นที่นิยมในทางนักจิตบำบัดเพื่อเยียวยาและรักษากลุ่มคนที่พบอยู่ในภาวะโศกเศร้าจากการสูญเสียบุคคลที่รักรวมถึงภาวะซึมเศร้าได้มีผู้ศึกษาขั้นตอนของกระบวนการเศร่าโศกไว้หลายคนแต่ละคน ได้แบ่งขั้นตอนและจำแนกรายละเอียดแตกต่างกันออกไป ได้แก่

คูเบลอร์-รอสส์ (Kubler-Ross) ได้ศึกษาจากการสังเกตและได้พัฒนารูปแบบในการอธิบายการเกิดภาวะเศร่าโศกออกเป็น 5 ขั้นตอน (a model of five stages) ดังนี้

ระยะปฏิเสธ (stage of denial) เมื่อบุคคลรับรู้ว่ามี การสูญเสียปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นคือไม่เชื่อว่าจะได้มีการสูญเสียขึ้น ไม่ยอมรับ เกิดความรู้สึกช็อก(Shock)

ระยะโกรธ (stage of anger) เมื่อผู้สูญเสียไม่สามารถที่จะปฏิเสธต่อการสูญเสียได้ต่อไป จะมีอาการโกรธตนเองที่ต้องเผชิญกับการสูญเสีย ผู้สูญเสียอาจจะแสดงความโกรธออกมาต่อคนใกล้ชิดญาติ และจะโทษเทวดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คิดว่าควรจะช่วยเหลือตนเองได้และเกิดภาวะความรู้สึกว่าไม่ยุติธรรมที่มีการสูญเสียเกิดขึ้นกับชีวิตตนเอง

ระยะการต่อรอง (stage of bargaining) เป็นระยะที่เริ่มยอมรับต่อการสูญเสียได้มากขึ้นแต่ยังมีความพยายามต่อรองด้วยการแสดงความหวัง ผู้สูญเสียมักจะมีการต่อรองโดยการสวดมนต์อ่อนวอน

ระยะซึมเศร้า (stage of depression) เมื่อทราบข่าวร้ายว่ามีการสูญเสียเกิดขึ้นกับตนเองจริงๆจะเป็นช่วงเวลาที่เกิดที่เกิดความเสียใจอย่างรุนแรง

ระยะยอมรับความจริง (stage of acceptance) ในระยะนี้บุคคลนี้บุคคลจะยอมรับการสูญเสียที่เกิดขึ้นได้เข้าใจและปรับตัวกับความโศกเศร้าที่เกิดขึ้นและกลับมาดำเนินชีวิตตามปกติ (สุรีย์ธรรมิกบรร, 2559)

โบลว์บี (Bowlby) ได้จำแนกกระบวนการเศร้าโศกออกเป็น 4 ระยะดังนี้

มีนชาไร้ความรู้สึกและปฏิเสธ เป็นการเกิดขึ้นอย่างทันทีทันใดและระยะนี้เป็นอยู่สั้นๆชั่วขณะหรือเป็นอยู่หลายวัน

ความอยากได้และไฝหา เป็นความปรารถนาหรืออยากได้ในสิ่งที่สูญเสียไปพยายามที่จะให้ได้สิ่งนั้นกลับคืนมาหรือพยายามจะป้องกันไม่ให้สูญเสียไป

การไม่เป็นระบบระเบียบและสิ้นหวัง ผู้สูญเสียรู้แล้วว่าตนเกิดการสูญเสียการพยายามไฝหาไม่สำเร็จเกิดความยุ่งเหยิงหรือไม่เป็นระบบระเบียบของการรู้คิดและมีความรู้สึกสิ้นหวังทำให้ยากที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามกิจวัตรประจำวันได้

กลับมาดำเนินชีวิตได้เหมือนเดิมผู้ที่อยู่ในภาวะเศร้าโศกคลายความทุกข์ ความเสียใจลงเป็นการปรับตัวกลับมาปฏิบัติหน้าที่ตามกิจวัตรประจำวันได้เหมือนเดิม (นภวัลย์ กัมพลาศิริ, 2564)

ดังนั้นจากการจำแนกกระบวนการทฤษฎีของแต่ละนักจิตวิทยาจะเห็นได้ว่ามีแนวทางล้วนไปในทางเดียวกันแต่ทางจิตแพทย์ที่รักษาหรือนักบำบัดจิตวิทยามักจะใช้กระบวนการของ คูเบลอร์-

รอสส์(Kubler Ross) ส่วนใหญ่ เพราะเป็นกระบวนการระยะอาการที่พบมากที่สุด เฉกเช่นเดียวกันกับ ผู้สร้างสรรค์เองที่เคยมีประสบการณ์ในภาวะโศกเศร้าจากการสูญเสีย และใช้เป็นแนวทางในการรักษา และบำบัดให้ ภาวะซึมเศร้าจากการสูญเสียบุคคลได้เผชิญกับความจริงและใช้ชีวิตปกติได้ ทั้งนี้พบว่า บุคคลที่พบการสูญเสียเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีปัญหาในการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งแน่นอนหากถึงขั้น เข้ารับการรักษาหรือบำบัดทางการนั้กบำบัดรวมถึงทางการแพทย์จำเป็นจะต้องใช้การรักษา เพื่อ เยียวยาตามกระบวนการทฤษฎีของ คูเบลอร์-รอสส์(Kubler-Ross) เพราะฉะนั้นในแต่ละระยะล้วนมี บทบาททางการบำบัดในแต่ละระยะดังนี้

1.2.1 ขั้นตอนการบำบัด

ระยะปฏิเสธ ในระยะนี้ผู้สูญเสียอาจมีนิ่ง ปฏิเสธไม่ยอมรับหรือซ้อก พยายามต้องสร้าง สัมพันธภาพให้เกิดความเชื่อใจซึ่งปกติจะมีการสร้างสัมพันธภาพมาในระยะก่อนหน้าแล้วเพื่อให้เกิด ความไว้วางใจ นอกจากนี้ทางแพทย์จะต้องเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำกำลังใจต่อผู้สูญเสียในเรื่อง ต่างๆที่เกี่ยวข้องให้ผู้สูญเสียได้ระบายความรู้สึกโดยไม่ต้องสนับสนุนหรือแสดงความเห็นด้วยกับคำพูด หรือแสดงความขัดแย้งกับคำพูดให้รับฟังด้วยความสงบให้กำลังใจด้วยการสัมผัสและคำพูดเช่น เข้าใจ ความรู้สึกของคุณตลอดจนอยู่เป็นเพื่อนผู้สูญเสีย

ระยะโกรธและระยะการต่อรอง ในระยะนี้ทางแพทย์ต้องยอมรับและทำความเข้าใจใน พฤติกรรมของผู้สูญเสียจะไม่มี การแสดงอารมณ์โกรธโต้ตอบต่อผู้สูญเสียกลับไปอย่างเด็ดขาด จะต้อง ให้ความเห็นใจและเป็นมิตรให้เกียรติ ในการแสดงความคิดของผู้สูญเสียมีการเปิดโอกาสให้พูดและ ระบายความรู้สึก โดยรับฟังอย่างตั้งใจฟังและต้องให้ความสนใจต่อความรู้สึก ให้การยอมรับและ ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ระยะซึมเศร้า ระยะนี้ยังคงให้ผู้สูญเสียเปิดโอกาสให้ระบายความรู้สึกโศกเศร้าเสียใจสื่อสาร และรับฟังด้วยท่าทีเข้าใจ อาจจะใช้การสัมผัสเพื่อให้กำลังใจ ประเมินทางความคิดอยากทำร้ายตนเอง เพื่อให้การช่วยเหลือส่งเสริมแหล่งสนับสนุนทางสังคมหรือหาสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เช่น การปฏิบัติ กิจกรรมทางศาสนา

ระยะยอมรับ ในระยะนี้ผู้สูญเสียเองนั้นจะเริ่มปรับตัวยอมรับและกลับมาดำเนินชีวิตประจำวันตามปกติทางแพทย์บำบัดจะมีการเปิดโอกาสให้ผู้สูญเสียได้เล่าถึงความทรงจำที่ดีและให้กำลังใจในการใช้ชีวิตได้อย่างปกติ (ศรีนรินทร์ วัฒนธรรณ์, 2560)

ดังนั้นระยะของผู้ที่มีอาการโศกเศร้าจากการสูญเสียบุคคลที่รับบทบาทในการพยาบาลเยียวยาบำบัดนั้นก็มีความสำคัญที่จะสื่อสารแสดงความคิดเห็นหรือให้คำแนะนำที่สอดคล้องกับหลักคำสอนทางศาสนาเพื่อช่วยเหลือผู้มีความโศกเศร้าจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักนั้นล้วนมีเป้าหมายหลักเพื่อการ ช่วยเหลือเพื่อให้ผู้สูญเสียสามารถเผชิญยอมรับความจริงกับภาวะดังกล่าวและปรับตัวยอมรับให้ดำเนินชีวิตปกติในปัจจุบันได้

1.3 แนวทางจิตวิทยาเชิงพุทธเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

จิตวิทยาเชิงพุทธ คือการนำศาสตร์ที่ศึกษาถึงจิตใจและกระบวนการทางจิตใจคือจิตวิทยามาอธิบายกระบวนการการเกิดทุกข์และการพ้นทุกข์ อันเป็นสาระสำคัญของพุทธศาสนานั้นเองความแตกต่างระหว่างจิตวิทยาแนวพุทธ จิตวิทยาทั่วไปและพุทธศาสนา ด้วยการมีสติสัมปชัญญะซึ่งแนวคิดตามหลักจิตวิทยาเชิงพุทธจะมีแนวทางที่จะพัฒนาตัวบุคคลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมีการรู้คิด เข้าใจ แสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึก ได้อย่างสมเหตุสมผลต่อสิ่งเร้าที่มากระทบเกิดสติรู้เท่าทันทำให้มีอิสระที่จะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งเร้าได้อย่างสร้างสรรค์ (พระมหาอดิเดช สติวโร สุเมธ บุญมะยา, 2561)

จิตวิทยาทั่วไป หมายถึง การศึกษาพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจนและสังเกตเห็นได้โดยทางอ้อมตลอดจนการศึกษากระบวนการทำงานของจิตเพื่อการปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆแต่ไม่ได้มีเป้าหมายให้พ้นทุกข์อย่างถาวร ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของจิตวิทยาเชิงพุทธ

พุทธศาสนา รวมความถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งมีขอบเขตที่กว้างขวางทั้งยังรวมไปถึงความเชื่อถือและการประพฤติปฏิบัติของชาวพุทธด้วยขณะที่จิตวิทยาแนวพุทธจะนำบางส่วนของพุทธศาสนา โดยเฉพาะส่วนแก่นกลางที่กล่าวถึงความทุกข์ทางใจ กระบวนการเกิดและดับของความทุกข์ทางใจ โดยอาศัยคำอธิบายของกระบวนการทางจิตใจที่ใช้กันอยู่ในจิตวิทยามาประยุกต์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจสำหรับคนในยุคปัจจุบันที่คุ้นเคยกับจิตวิทยา (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, 2552) ดังนั้นผู้สร้างสรรค์เองมีเจตคติและแรงจูงใจที่สร้างสรรค์และคำนึงถึงด้านการพัฒนามนุษย์ที่ที่จะต้องเรียนรู้

จากหลักคำสอนและปฏิบัติปฏิสัมพันธ์กับบริบทที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านกายภาพ อารมณ์ ความรู้สึก ปัญญาและสังคม

ดังนั้นบุคคลที่จะทำความเข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของทุกสิ่งทุกอย่างได้จะต้องมีการพัฒนาสติและปัญญาเพื่อเยียวยาความโศกเศร้านั้นให้เบาบางลงตามหลักแนวจิตตทฤษฎี ปัญญาตามแนวพุทธจิตวิทยา มีประเด็นหลักดังนี้

ปัญญา 3 ปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วยปัญญาที่เกิดจากการคิดปัญญาที่เกิดจากการสดับรับฟัง และปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติ ดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์. 2557)

1. จิตตามนยปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากการคิดพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีเหตุผล หลักการข้อเท็จจริงข้อมูลสารสนเทศด้วยวิธีคิดที่หลากหลาย หรือการคิดแบบโยนิโสมนสิการ

2. สุตมยปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากการสดับรับฟังการเล่าเรียนจากบุคคลอื่นหรือจากสื่อเป็นปัญญาที่เกิดจากบุคคลภายนอกหรือปรโตโฆสะ

3. กาวนามยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง จากการที่ได้คิดได้ฟังจากบุคคลอื่น แล้วตรวจสอบทบทวนตนเองอยู่ตลอดเวลา (พระนิตินันต์ สนตกาโย (บุญสิริพิพัฒน์), 2562)

ดังนั้นการพัฒนาปัญญาเสมือนการยอมรับความเป็นจริง การรู้ชัดในสภาวะตามธรรมชาติ ซึ่งการที่รู้และชัดเจนกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อประสิทธิภาพของจิตใจตนเอง ดังนั้นหลักแนวทางจิตวิทยาเชิงพุทธเปรียบเสมือนหลักธรรมสำหรับนำมาใช้เพื่อพัฒนาปัญญาช่วยเยียวยาจิตใจของบุคคลที่ตกอยู่ในภาวะโศกเศร้าให้ดำเนินชีวิตได้โดยปกติ โดยเฉพาะการมีสติและจิตสำนึกในหลักศีลธรรมและหลักความเป็นจริงและควบคุมประพฤติกรรมทางกายและจิตใจ ซึ่งเป็นหลักแนวทางที่สำคัญในการใช้ทฤษฎีการให้คำแนะนำและปรึกษาร่วมกับการปฏิบัติทางพุทธศาสนา

1.4 หลักคำสอนพระพุทธศาสนาแนวทางพันทุกซ์

ในการที่จะให้ความทุกข์นั้นคลายเบาลงนั้น จากการพลัดพรากหรือสูญเสียบุคคลที่รักแน่นอนว่าเราต้องยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นให้ได้จากการที่เรามองเห็นถึงความไม่เที่ยงของชีวิตมนุษย์จะต้องมีการฝึกควบคุมสติเพื่อช่วยให้มนุษย์ที่พบเจอจากการสูญเสียบุคคลนั้นคลายความยึดถือ

ในอดีตหลงใหลในการมีสติ พระพุทธศาสนาสอนเรื่องหนทางดับทุกข์ ซึ่งในการยอมรับและทำใจในทางหลักศาสนานั้นมีดังนี้

1.4.1 การปฏิบัติกรรมฐาน คำสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติในพระพุทธศาสนาคือมีการสอนให้ฝึกสติ สติ แปลว่า การ ระลึกรู้ นึกได้ ความไม่เพลา การที่มีใจอยู่จิตอยู่กับเรื่องที่ทำ จำที่พูดได้ การฝึกสติเป็นการฝึกให้มีการระลึกอยู่กับสิ่งที่ เป็นอยู่ในปัจจุบันด้วยการปฏิบัติกรรมฐาน เครื่องมือหลักๆ ในการทำกรรมฐานมี 3 ประการ คือ ความเพียร สัมปชัญญะและสติการปฏิบัติกรรมฐานมีหลายรูปแบบแต่สิ่งที่สำคัญในการปฏิบัติก็คือ“สติ” การฝึกสติคือการ ฝึกจิตให้มีการระลึกอยู่กับปัจจุบันว่าเรากำลังทำอะไรอยู่ ไม่ต้องพะวงถึงอดีตในสิ่งที่ผ่านมาแล้วและไม่ต้องกังวลกับเรื่องอนาคตที่ยังไม่เกิดขึ้นจึงเป็นการฝึกให้กายกับใจอยู่ด้วยกัน (มนตรี สิริโรจนานันท์ นภาพัทธ งามบุษบงโสภิน, 2560) ดังนั้นการฝึกสติในการปฏิบัติกรรมฐาน นั้นเมื่อระลึกรู้เวทนาความรู้สึกต่างๆที่เกิดขึ้นว่าเรามีความรู้สึกอย่างไร เช่น รู้ทุกข์ รู้สุข เป็นต้น เมื่อขณะที่เรา เห็นจิตและร่างกายของเราไม่นิ่งฟุ้งซ่าน เราก็มองเห็นและพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงของทุกสิ่งต่างๆ ล้วน แม้แต่ความรู้สึกตนเองที่ไม่คงที่พระพุทธศาสนาสอนหนทางของการดับทุกข์ จึงมีแนวทางให้ทุกคนได้ดูแล บำบัดสภาพจิตใจของตนเองเพื่อให้มีความมั่นคงทางจิตใจและมีสติกับตนเอง การปฏิบัติกรรมฐานในพระพุทธศาสนานั้น มี 2 แบบ คือ สมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน มีรายละเอียดดังนี้

1) สมถกรรมฐาน สมถกรรมฐานเป็นวิธีการฝึกอบรมจิตใจให้สงบเป็นสมาธิเพื่อลดความฟุ้งซ่านในใจที่มีอยู่ให้มี ความสงบลงเป็นการหยุดความคิดต่างๆให้มาอยู่ในอารมณ์เดียวในการฝึกอบรมจิตใจให้เป็นสมาธินั้นคือการทำให้จิตใจให้ในเวลาจะกำหนดจิตให้หนึ่งร่างกายต้องเกิดความนิ่งด้วยสมาธิเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ ระหว่างกายกับจิต การทำสมาธิสามารถทำได้ในทุกอิริยาบถ คือ ยืน-เดิน-นั่ง-นอน เพื่อให้ร่างกายได้มีการปรับสมดุล (มนตรี สิริโรจนานันท์ นภาพัทธ งามบุษบงโสภิน, 2560) ดังนั้นก่อนที่เข้าสู่การเกิดปัญญาที่รู้แจ้งแล้ว จะต้องทำสมถกรรมฐานเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางจิตใจ เกิดความสงบสุขทางจิตใจ เพราะฉะนั้นการทำสมถกรรมฐานเป็นพื้นฐานในการเจริญวิปัสสนาเพื่อให้เราเกิดปัญญานั้นเอง

2) วิปัสสนากรรมฐาน วิปัสสนา แปลว่า การเห็นแจ้งหรือวิธีทำให้เกิดการเห็นแจ้ง หมายถึง ข้อปฏิบัติต่างๆในการฝึกฝนอบรมปัญญาให้เกิดความเห็นแจ้งรู้ชัดสิ่งทั้งหลายตรงต่อสภาวะของมันคือให้เข้าใจตามความเป็นจริงหรือตามที่สิ่งเหล่านั้นเป็นของมันเองรู้แจ้งชัดเข้าใจจริงจนถอนความหลง

ผิดรู้ผิดและยึดติดในสิ่งทั้งหลายได้ถึงขั้นเปลี่ยนท่าทีต่อโลกและชีวิตใหม่ทั้งท่าทีแห่งการมอง การรับรู้ การวางจิตใจและความรู้สึกทั้งหลาย วิปัสสนากรรมฐาน เป็นวิธีการฝึกอบรมเจริญปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งการที่จะอบรมจิตให้เกิดปัญญารู้แจ้งได้นั้นต้องเริ่มจากการมีสติก่อนจึงเรียกว่ามี สติปัญญา คำสอนของพระพุทธองค์แสดงวิธีการฝึกจิตและแสดงอารมณ์ของกรรมฐานแบบต่างๆ ไว้มากมาย เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละบุคคลเหมาะกับจริตอุปนิสัยและความสามารถที่แตกต่างกัน แต่วิธีการต่างๆ เหล่านั้นก็รวมลงทั้งหมดใน สติปัญญา

สติปัญญา แปลว่า ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งสติ หรือการปฏิบัติโดยมีสติเป็นประธานเพราะความสมบูรณ์ แห่งสติแต่ละคนไม่เหมือนกันทั้งนี้เป็นเพราะการดำเนินชีวิตของแต่ละคนแตกต่างกัน สติปัญญาจึงเป็นเครื่องมือในการรู้เท่าทันภายในตัวเอง หมายถึงว่า บางคนเศร้าโศกและร่ำพันคร่ำครวญ เพราะพลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รักถ้าได้เจริญสติระลึกภูมิจิตปัจจุบันจะทำให้ละความโศก (มนตรี สิริโรจนานันท์ นภาพัทธ์ งามบุษบงโสภิน, 2560) พ้นจากความทุกข์ใจได้สติปัญญาจึงเป็นเครื่องมือในการรู้เท่าทันตนเอง เพื่อจะได้พ้นจากโศกเศร้า คือความโศกเศร้า เพราะประสบความพลัดพรากหรือ สูญเสียเพื่อพ้นจากปริเทวะ คือความร่ำไรร่ำพันคร่ำครวญด้วยเสียใจ สติปัญญาจึงเป็นวิธีการดับทุกข์ และความเสียใจ เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญที่สามารถคลายความโศกเศร้าได้จะต้องมี สติและสติจะนำไปสู่ปัญญา (มนตรี สิริโรจนานันท์ นภาพัทธ์ งามบุษบงโสภิน, 2560)

ดังนั้นในการปฏิบัติกรรมฐานเป็นหนทางของการดับทุกข์ในแนวทางของพระพุทธศาสนา เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ขัดเกลาความโศกเศร้าให้เบาบางลงด้วยการปฏิบัติเพื่อให้หลุดพ้นจากภาวะที่เป็นทุกข์ ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการที่ทำให้สงบระงับจากอารมณ์ความเศร้าโศกเสียใจและเป็นการฝึกให้มีสติยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นและเรียนรู้กับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอีกทั้งยังบำบอดจิตใจให้สามารถดูแลสภาพจิตใจของตนเองให้มีสติในการใช้ชีวิตในปัจจุบันได้หลังจากได้ใช้ทฤษฎีจิตวิทยาเชิงพุทธที่นำมาใช้เพื่อเยียวยาและทำให้เกิดความคิดเชิงบวก ด้วยเหตุนี้ผู้สร้างสรรค์จึงนำแนวทางคำสอนมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะรวมถึงการปฏิบัติตามหลักศาสนาในการใช้สมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานเพื่อให้เห็นถึงโลกของความเป็นจริงที่ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ

บทสรุป

ปฏิกริยาหลังจากได้ใช้กระบวนการของทฤษฎีจิตวิทยาเชิงพุทธรวมไปถึงการปฏิบัติตามแนวทางของหลักในศาสนาพุทธการทำความฐาน(สมถกรรมฐาน,วิปัสสนากรรมฐาน)นั้นจะมีภาวะผ่อนคลายและมีอาการประคับประคองสติมากมากขึ้นเริ่มมองเห็นความเป็นจริงและยอมรับได้กับภาวะการสูญเสียรวมไปถึงได้เข้าใจและมองเห็นตนเองและตระหนักคุณค่าในตนเองมากขึ้นการสูญเสียบุคคลที่รักเป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ทุกคน ทุกคนเกิดมาล้วนต้องพบเจอการสูญเสียอย่างแน่นอนแต่สิ่งที่ตามมาหลังจากการสูญเสียนั้นก็คือความโศกเศร้าที่ก่อให้เกิดอาการภาวะซึมเศร้านั้นเป็นช่วงชีวิตที่ผู้สูญเสียยอมจะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่แน่นอนนั่นคือการยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นการที่ปล่อยให้ความโศกเศร้ามาครอบงำนั้นทำให้ส่งผลกระทบต่อมากมาย จึงจำเป็นต้องหาวิธีคลายโศกเพื่อระงับความโศกเศร้าลงโดยนำแนวทางจิตวิทยาและแนวทางในการปฏิบัติของหลักพระพุทธศาสนามาเป็นสิ่งที่เตือนสติและให้หลุดพ้นจากภาวะทุกข์ทั้งหมดรวมไปถึงการใช้หลักแนวทางจิตวิทยาเชิงพุทธมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้สามารถเผชิญกับการสูญเสียผ่านพ้นช่วงเวลานี้ไปได้และปรับตัวในระยะที่เหมาะสมและดำเนินชีวิตในปัจจุบันอย่างปกติและเป็นสุขได้

ส่วนที่ 2 : กรอบการศึกษาด้านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

กรอบการศึกษาทางด้านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานของวิทยานิพนธ์ชุด “ร่องรอยแห่งความสูญเสีย (Traces of Loss)” เป็นกระบวนการศึกษาการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินอ้างอิง ที่มีแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานและแนวความคิดที่ใกล้เคียงกัน ประกอบไปด้วย การศึกษาศิลปินที่ใช้เทคนิคการสร้างพื้นผิวร่องรอยในการสร้างสรรค์ผลงาน และศึกษาศิลปินที่ใช้เรื่องราวการสูญเสียเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษาศิลปินที่ใช้เทคนิคร่องรอยเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลผลงานศิลปินที่ได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้เทคนิคร่องรอยของพื้นผิวที่มีความขรุขระและสื่อความสะเทือนใจออกมาในผลงานเชิงนามธรรมผ่านรูปแบบพื้นผิวเป็นหลัก โดยศิลปินที่เลือก 2 คนได้แก่ Anselm Kiefer และ Mary Grisey

2.1.1 Anselm Kiefer เป็นจิตรกรและประติมากรชาวเยอรมัน เขาเป็นศิลปินที่ขึ้นชื่อในด้าน จิตรกรรม รวมถึงประติมากรรมและสื่อผสม ผลงานชุดฟางของศิลปินเป็นผลงานจิตรกรรมสื่อผสม จากผลงานที่กล่าวถึงเป็นผลงานที่ศิลปินต้องการถ่ายทอดเรื่องราวของเขามีสืบบาทของสงครามประวัติศาสตร์ที่มีความน่ากลัวของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์¹ ดังนั้นศิลปินได้ถ่ายทอดลักษณะเฉพาะด้วยความเต็มใจอย่างไม่ละที่จะเผชิญหน้ากับอดีตที่มีดมัวต่อสิ่งที่เขาเคยพบเจอ ศิลปินจึงค้นหาความหมายของการดำรงอยู่ของชีวิตเขาจึงสร้างผลงานสะท้อนถึงอัตลักษณ์และประวัติศาสตร์หลังสงคราม

ภาพที่ 1 ทุ่งผ้าทองคำ 2019

concrete, glass, fabric, tree roots, 470 x 840 cm.

ที่มา : <https://gagosian.com/exhibitions/2021/anselm-kiefer-field-of-the-cloth-of-gold/>

นอกจากนี้ผลงานของเขามีความซับซ้อนหลายชั้น ซึ่งแตกต่างกันออกไปเป็นรูปแบบที่เขาใช้ การซ้อนทับของสีวัตถุที่แนบเข้ามาเช่นหนังสือและวัสดุอาทิ ลวดฟางดอกไม้ที่ตายแล้วและซี่เถ้า ทั้งหมดในภาพวาดหนึ่งสร้างความรู้สึกที่ดูสดใสเพื่อสะท้อนความปรารถนาของประวัติศาสตร์เยอรมนี

ภาพที่ 2 Anselm Kiefer Die Argonauten, 2008

ครึ่ง กิ่งก้าน ตะกั่ว สีทอง ถ่าน ผ้า ซี่เถ้า ทราย, 282 x 192 x 35 cm.

ที่มา : <https://gagosian.com/exhibitions/2021/anselm-kiefer-field-of-the-cloth-of-gold/>

ผลงานของเขาประกอบไปด้วยซากปรักหักพังของสงคราม คือ สนามเด็กเล่นคอนกรีตและ ซี่เถ้าของเขาได้สร้างแผนที่ของจินตนาการปั่นป่วน และความหมายแฝงของโลกนี้ก็ยังคงอยู่ในการ สร้างสรรค์ การใช้ฟางของศิลปินในงานของเขาแสดงถึงพลังงาน เขาอ้างว่าเป็นเพราะคุณสมบัติทาง กายภาพของฟางรวมถึงสีทอง และการปลดปล่อยพลังงานและความร้อนเมื่อถูกเผา ซี่เถ้าที่เกิดขึ้นทำ ให้เกิดใหม่ดังนั้นจึงสะท้อนให้เห็นถึงลวดลายของการเปลี่ยนแปลงและวงจรชีวิต ดังนั้นผู้วิจัย สร้างสรรค์สนใจในเทคนิควิธีการนำวัสดุมาใช้ในผลงานของศิลปินผู้วิจัยสร้างสรรค์นำวัสดุธรรมชาติ เช่น น้ำยาฟารา ไปไม้ที่แห้งรวมถึงเศษผ้ามาประกอบกันเพื่อสื่อความรู้สึกถึงความเปราะบางและ ความยืดหยุ่นของความรู้สึกภายในที่ยึดติดจากการสูญเสียบุคคลในครอบครัวจึงได้นำมาวิเคราะห์และ ใช้ใน ผลงานตนเอง ในลักษณะการใช้วัสดุธรรมชาติมาหลอมเป็นก้อนสภาวะความรู้สึกจนเกิดรูปทรง ใหม่ในผลงาน

ภาพที่ 3 Anselm Kiefer, Schechina

1999 Mixed media on canvas, 130 x 74½ in 330 x 190 cm

ที่มา : <https://vianaart.com/works/anselm-kiefer>

บทสรุป

ผลงานหลายชิ้นของ Anselm Kiefer นั้นมีความหลงใหลในกระบวนการใช้พื้นผิวและวัสดุที่โดดเด่นทั้งนี้อาจจะเกิดจากความสนใจในการเล่นแร่แปรธาตุของศิลปิน เขามักจะเลือกวัสดุ สำหรับคุณสมบัติการเล่นแร่แปรธาตุ โดยเฉพาะในกรณีของตะกั่วเขาชอบเป็นพิเศษว่าโลหะมีลักษณะอย่างไร ในระหว่างกระบวนการให้ความร้อนและการหลอมเมื่อเขาเห็นหลายสีโดยเฉพาะอย่างยิ่งสีทองซึ่งเขาคิดในแง่สัญลักษณ์ว่าเป็นทองคำที่นักเล่นแร่แปรธาตุแสวงหา ผลงานให้ความรู้สึกพลังงานความร้อนและความอบอุ่นเมื่อถูกเผา สิ่งนี้จะทำให้เกิดการสร้างใหม่ซึ่งจะดำเนินต่อไปตามวัฏจักรของชีวิตผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้สร้างสรรค์สนใจและศึกษากระบวนการทางรูปแบบเทคนิคและลักษณะพื้นผิวที่มีลักษณะคล้ายและมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานที่ให้ความรู้สึกของพื้นผิวขรุขระหยาบด้าน ร่องรอยของพื้นผิวแสดงถึงความสะท้อน ใจในประสบการณ์การสูญเสียในชีวิต เปรียบตั้งร่องรอยซากของความรู้สึกที่ผ่านความรู้สึกเจ็บปวดที่ได้พบเจอกับเหตุการณ์สูญเสียของผู้สร้างสรรค์

2.1.1 Mary Grisey

Mary Grisey เป็นศิลปินด้านไฟเบอร์และการติดตั้งจากโตรอนโตซึ่งผลงานสะท้อนบทวีของ เทพนิยายกรีกโบราณงานของศิลปินเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของวัสดุชั่วคราวและแสดงให้เห็นถึง จำนวนผู้เสียชีวิตที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในระดับมหึมา เธอได้สร้าง META ซึ่งเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ เครื่องประดับทำมือที่ใช้เทคนิคโบราณ เช่น การทอผ้า การถักเปีย การย้อมสีธรรมชาติ และการสร้าง ดินเหนียว

ภาพที่ 4 ผลงานชื่อ “ที่ขอบลำธารที่ล้อมรอบ”

ผ้าทอมือ, 2015 โดย Mary Grisey

ที่มา: <http://www.venisonmagazine.com/mary-grisey>

ผลงานของ Mary Grisey แสดงให้เห็นว่าธรรมชาติและเวลาเปลี่ยนแปลงสภาพร่างกาย อย่างไรก็ตาม นอกจากนั้นความจำเป็นในการติดตั้งงานของเขาท่ามกลางสภาวะที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น สภาพอากาศเป็นวิธีที่งานของเขาจะแนะนำธรรมชาติของการสลายตัว" ผลงานของศิลปินมีการเปลี่ยนแปลงที่เผยให้เห็นความพินาศและความงามของทั้งร่างกายและจิตใจ และความเชื่อมโยง ระหว่างกายภาพที่เลื่อนลอย (Adriana Villagran, 2015)

ภาพที่ 5 “ผ้าห่อศพ”

8' x 6' x 4' 2014 ผ้าลินินทอมือและย้อมมือ ขนม้า และสารฟอกขาว

ที่มา: <https://marygrisey.com/artwork/3499355-Shrouds.html?fbclid>

บทสรุป

ศิลปินเลือกใช้วัสดุต่างๆ เช่น ฝม ขน ผ้าปูที่นอน ผ้าฝ้าย สีย้อมและยาง เพราะมันสามารถนำมาใช้เพื่อแนะนำร่างกายในสภาวะปฐมวัยได้ "ความหนัก" ของเชือกก็ดึงดูดในผลงาน น้ำหนักของแรงโน้มถ่วงที่ดึงลงมาบนเชือกนั้นคล้ายกับความหนักของร่างกายและตกลงสู่พื้น เช่นเดียวกับร่างกาย การทอเชือกของศิลปินมีอยู่ภายในในองค์ประกอบ ประกอบด้วย “เส้นสาย” ที่มีลักษณะเป็นเส้นๆ การต่อกันของเชือกซึ่งประกอบเป็นแนวตั้งในเรื่องร่างกายที่ไม่เที่ยง ดังนั้นผู้สร้างสรรค์ได้สนใจการใช้ค่าน้ำหนักสีโทนมืดที่เปรียบเสมือนความมืดมัวของ ความโศกเศร้าเสียใจจากการสูญเสียมาใช้ในผลงาน จึงได้นำมาวิเคราะห์และใช้ในผลงานของตนเองในลักษณะการ ให้ค่าสีที่มีมืดมัวของความโศกเศร้าและใช้น้ำหนักสีโทนมืดที่มีคราบรอยต่าง เพื่อแสดงให้เห็นถึงคราบรอยของกาลเวลา จากการยึดติดคนรักที่จากไป

2.2 การศึกษาศิลปินที่มีแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานจากประสบการณ์การสูญเสีย

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลผลงานศิลปินที่ได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ประสบการณ์จากการสูญเสียและการพลัดพรากของบุคคลในครอบครัว โดยศิลปินที่เลือก 2 คน ได้แก่ ททัยรัตน์ มณีรัตน์และสุนันทา ผาสมวงศ์

2.2.1 ททัยรัตน์ มณีรัตน์

ททัยรัตน์ มณีรัตน์ เลือกทำงานศิลปะโดยถ่ายทอดความรู้สึกจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักยิ่ง เป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสื่อผสมจากความสะเทือนใจในการสูญเสียแม่ผู้ล่วงลับ โดยใช้รูปแบบ จากรูปสัญลักษณ์ทางศาสนา คือ เจดีย์ ที่เชื่อมโยงกับวิถีวัฒนธรรมแบบไทย นำมาผสมผสานสร้างเป็นผลงาน ผลงานชุด “เจดีย์ของแม่” ด้วยเทคนิควิธีการแบบพื้นบ้านไทย เพื่อถ่ายทอดความคิด อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว และความงามในเชิงศิลปะร่วมสมัย ที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ไทยอันทรงคุณค่าไว้ได้โดยถ่ายทอดความรู้สึกผ่าน วัสดุที่มีความหมายในตัวเองอย่างงานผ้า เป็นภาษาศิลปะที่สื่อถึงความรักและความศรัทธาที่มีต่อบุคคลและสิ่งรอบตัว

ภาพที่ 6 “เจดีย์ของแม่”

Mixed medie 200 x 200 x 270 cm. 2550

ที่มา: <http://www.thapra.lib.su.ac.th/ArtThesis46->

ภาพที่ 7 “เจตีย์ของแม่”

Mixed media Size : 100 x 100 x 270 cm

ที่มา: <http://www.thapra.lib.su.ac.th/ArtThesis46->

บทสรุป

ผลงานชุด “เจตีย์ของแม่” ของหทัยรัตน์ มณีรัตน์ เรื่องความรักของเธอต่อแม่และความศรัทธาในบุญ ทำให้ส่งต่อความรู้สึกและความคิดในห้วงแห่งความสูญเสียได้อย่างชัดเจนต่อผู้ได้สัมผัสงานศิลปะของศิลปิน ความทุกข์จากการสูญเสียที่มากมายในใจของศิลปินผู้นี้เป็นที่มาของวิธีการบำบัดความทุกข์และความโศกเศร้า โดยบอกเล่าความรู้สึกเหล่านั้นผ่านงานศิลปะ ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาการถ่ายทอดผลงานที่ใช้เรื่องราวจากประสบการณ์จากการสูญเสียบุคคลที่รักผ่านวัสดุผ้าและหยิบเอาพลังบวกจากแนวคิดที่สามารถปรับเปลี่ยนความคิดที่โศกเศร้าจากการสูญเสียแต่สอดแทรกการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่มีหลักศาสนาแฝงอยู่ ผู้สร้างสรรค์จึงได้ศึกษาส่วนนี้และนำมาปรับใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง

2.2.2 สุนันทา ผาสมวงศ์

สุนันทา ผาสมวงศ์ เป็นศิลปินจากภาคอีสานที่มีผลงานบอกเล่าเรื่องราวของความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยเฉพาะเรื่องราวของความทุกข์ โดยตีความและแสดงออกมาในรูปแบบศิลปะจัดวาง แขนงลอยและประติมากรรมที่มีลวดเป็นวัสดุหลัก ศิลปินกล่าวว่าศิลปะเป็นเครื่องเยียวยาจิตใจ อารมณ์ความรู้สึกถูกถ่ายทอดเข้าไปในเส้นที่ม้วนและตัดขวางกันไปมาจนเกิดรูปทรงอวัยวะของมนุษย์ ที่ภายนอกดูแข็งแรงแต่จริงๆ แล้วเปราะบางและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สำหรับศิลปินนั้นศิลปะมีพลังในการปลดปล่อยความเศร้าและแปรเปลี่ยนมันให้กลายเป็นความสุข ผลงานชุด “สภาวะของความทุกข์ (การบำบัดจิต)” เป็นผลงานสะท้อนทัศนคติของศิลปินที่มีต่อประสบการณ์อันเลวร้ายเมื่อครั้งอดีตการพลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รักยิ่งในชีวิตเป็นเวลานานถ่ายทอดอารมณ์ผ่านทัศนธาตุ เส้น ที่มีลักษณะหมุนวน ทับซ้อน ราวกับเป็นสายใยผูกมัด ยึดเหนี่ยว ดึงรั้งความรู้สึกให้ตรึงไว้ ด้วยวัสดุเส้นใยโลหะขนาดเล็ก ด้วยกรรมวิธีการถัก การตัดการมัด ในรูปแบบศิลปะ สื่อผสมจัดวาง

ภาพที่ 8 สภาวะแห่งความทุกข์' (การบำบัดจิต) 2559

ถักและตัดวัสดุ ขนาด:แปรผันตามพื้นที่

ที่มา: <http://bab18.bkkartbiennale.com/project/power-of-arts-unleashed/>

ภาพที่ 9 ภาวะแห่งความทุกข์' (การบำบัดจิต) 2559

Technique : ถักและตัดวัสดุ ขนาด: 280x270 cm.

ที่มา: http://www.resource.lib.su.ac.th/awardsu/web/artdetail?item_id=1187

บทสรุป

ผลงานของสุนันทา ผาสมวงศ์ มีความโดดเด่นในการเลือกสรรวัสดุ คือการใช้เส้นใยโลหะ เช่น เส้นลวด สีดำ สีเงิน เส้นทองเหลือง ขนาดเล็กชนิดนิ่มผ่านกระบวนการ ตัด ถัก กดทับปรากฏลักษณะของเส้นที่หมุนวนทับซ้อนคล้องเกี่ยวพันกันเป็นรูปทรงคล้ายอวัยวะร่างกายมนุษย์รูปแบบกึ่งนามธรรม ผสานรูปทรงทางความคิดที่ประมวลผลด้วยหลักทางองค์ประกอบศิลป์สุนทรียภาพทางทัศนศิลป์ แล้วนำมาติดตั้งในรูปแบบศิลปะการจัดวางในพื้นที่เฉพาะ ผลงานจึงมีความสมบูรณ์เกิดความแปลกใหม่ ผู้ชมผลงานสามารถเดินเข้าไปในพื้นที่ของผลงานสัมผัสอารมณ์ความรู้สึกดังที่ศิลปินต้องการที่จะแสดงออกได้มา ดังนั้นผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาการถ่ายทอดผลงานที่ใช้เรื่องราวจากประสบการณ์จากการพลัดพรากและก่อให้เกิดภาวะทุกข์ที่ผ่านวัสดุที่มีการ วนทับซ้อนกันด้วยเส้น เปรียบเหมือนการบำบัดความทุกข์ให้เกิดการปลดปล่อยผ่อนคลายกับการเสิร์ฟโศก ทั้งนี้ผู้สร้างสรรค์จึงหยิบยกการทับซ้อนในผลงานที่มีเนื้อหาใกล้เคียงต่อผลงานของผู้สร้างสรรค์ แต่ผู้สร้างสรรค์นำมาปรับใช้ให้เป็นการทับซ้อนวัสดุด้วยพื้นผิวที่ครอบคลุมอยู่ในผลงาน โดยการไล่ค่าน้ำหนักจากหนักไปเบาเพื่อสื่อความรู้สึกถึงการปล่อยจากการยึดติดที่ทำให้เกิดความโศกเศร้าและสื่อให้เห็นถึงความเป็นจริงของชีวิต

บทที่ 3

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

การศึกษาวิจัยสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุด “ร่องรอยแห่งความสูญเสีย” โดยผู้สร้างสรรค์ได้พัฒนาผลงานศิลปะจากการศึกษาหลักทฤษฎีจิตวิทยา แนวคิดเชิงพุทธศาสนา รวมถึงการศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานผ่านกระบวนการเทคนิคสื่อผสมและศิลปะการจัดวาง โดยมีขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานดังต่อไปนี้

1. ที่มาของแนวความคิด

ผลงานชุด “ร่องรอยแห่งความสูญเสีย” เป็นภาพสะท้อนของการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก นำพาให้เราก้าวเข้าสู่วังวนของความโศกเศร้า จนบางครั้งอาจหลงลืมไปว่าการจากลา เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธได้ นอกจากการยอมรับอย่างถูกวิธี มีสติและอุทธรณ์ที่ดี และด้วยประสบการณ์ส่วนตัวของผู้สร้างสรรค์ที่มีต่อการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เป็นแรงบันดาลใจสู่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสื่อผสม ที่สะท้อนสภาวะของการสูญเสีย ความเศร้า และการยึดติดกับการมีอยู่ ผ่านรูปทรงและทัศนธาตุอันประกอบขึ้นจากวัสดุของบุคคลที่จากไปรวมตัวกับวัสดุธรรมชาติ และกระบวนการวิธีการสร้างร่องรอย พื้นผิว ค่าน้ำหนัก เพื่อแสดงออกความรู้สึกถึงการสูญเสียนั้น นำไปสู่การสำรวจและการตระหนักถึงความไม่แน่นอนของชีวิต เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เราทุกคนต่างต้องเผชิญ

ผลงานชุด “ร่องรอยแห่งความสูญเสีย” จึงเป็นการสร้างร่องรอยทางความรู้สึกที่ได้รับจากการสูญเสียบุคคลในครอบครัว เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวและแสดงทฤษฎีที่ค้นพบ เช่น หลักธรรมคำสอน ถือเป็น การบำบัดชนิดหนึ่งที่สามารถเรียนรู้ทำความเข้าใจเพื่อการรู้จักตนเอง รวมถึงการเห็นความเป็นจริงของชีวิตในความไม่แน่นอน ผู้สร้างสรรค์ใช้เทคนิคการทับซ้อนวัตถุและวัสดุให้เกิดร่องรอยในการแสดงออก เพื่อบันทึกถึงร่องรอยจากการเห็นคุณค่าของประสบการณ์ชีวิต ร่องรอยจะทำให้ตระหนักถึงความไม่ประมาทในชีวิตหลังจากสูญเสียและมองเห็นคุณค่าในชีวิตปัจจุบันเพิ่มขึ้น

2. กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

2.1 การศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นเบื้องต้นในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อค้นหาแนวทางที่จะแสดงออกตามความมุ่งหมายของผู้สร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานสื่อประสมในชุดนี้ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากประสบการณ์โดยตรงจากการสูญเสียบุคคลในครอบครัวเป็นประสบการณ์ที่สำคัญและมีความหมายต่อจิตใจได้สำนึกของผู้สร้างสรรค์

ผู้สร้างสรรค์สังเกตและทำความเข้าใจต่อสภาวะอารมณ์ความรู้สึกที่เผชิญกับปฏิกิริยาหลากหลาย เช่น ความโศกเศร้าความเจ็บปวดทรมานในห้วงชีวิตหลังจากพบเจอการสูญเสีย

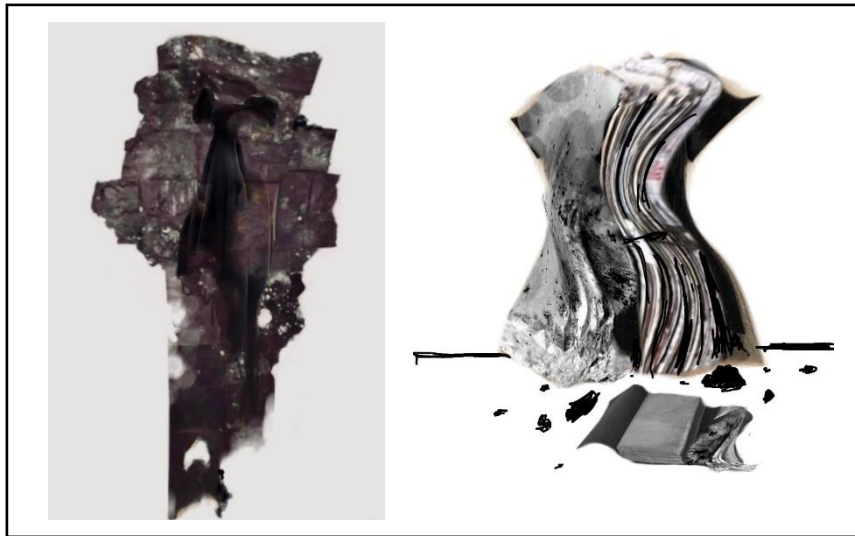
การศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสภาวะภายในและการใช้ชีวิตต่อสังคมภายนอกของผู้สร้างสรรค์ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจนำไปสู่การค้นหาแนวทางทั้งในด้านเนื้อหา รูปแบบ และเทคนิควิธีการในการสร้างสรรค์ผลงานในลำดับต่อไป

2.2 การประมวลความคิดและการกำหนดรูปแบบในการสร้างสรรค์ผลงาน

การสร้างสรรค์ผลงานชุดร่องรอยแห่งความสูญเสียผู้สร้างสรรค์ได้รับความสะเทือนใจทางอารมณ์และความรู้สึกทั้งภายในและภายนอก โศกเศร้าเสียใจหดหู่กับการจากไปของบุคคลในครอบครัว เพื่อสะท้อนถึงความสำคัญของชีวิตที่ต้องเผชิญกับการสูญเสียจึงต้องนำไปสู่การเยียวยาผลกระทบทางจิตใจที่เกิดขึ้นอันนำไปสู่การตระหนักรู้ถึงความไม่แน่นอน โดยมีกระบวนการในการกำหนดรูปแบบผลงานดังนี้

2.2.1 การสร้างแบบร่าง

การสร้างแบบร่างเป็นการค้นหาโครงสร้างและองค์ประกอบในผลงานโดยรูปทรงสำคัญที่ใช้สื่อความหมายคือรูปทรงชุดผู้หญิงซึ่งรูปทรงนี้ผู้สร้างสรรค์ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อความสอดคล้องกับเนื้อหา รูปแบบ และเทคนิควิธีการในการแสดงออกในผลงานดังนี้

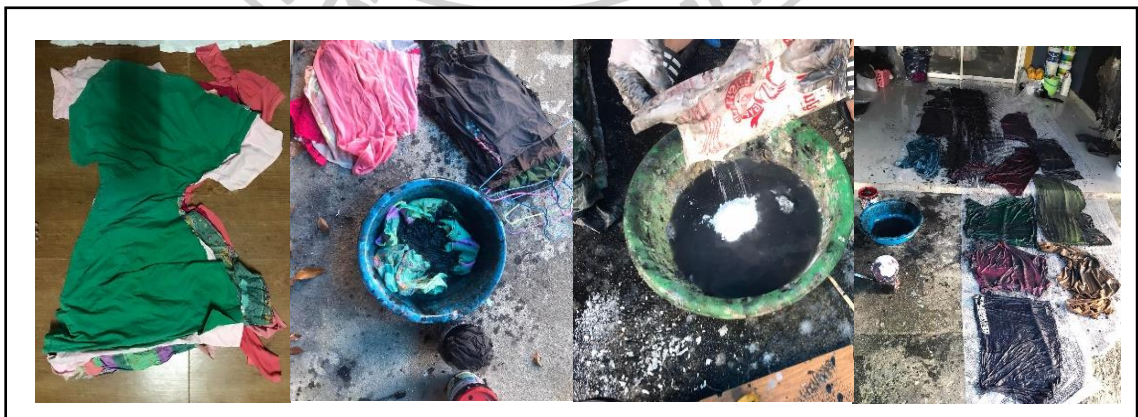
ภาพที่ 10 เป็นการร่างภาพโดยใช้ดิจิทัลในการออกแบบ

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

การร่างภาพโดยใช้ดิจิทัลในการออกแบบเพื่อต้องการให้โครงสร้างชัดเจนและสมบูรณ์ จากนั้นผู้สร้างสรรค์จึงต้องกำหนดสี น้ำหนัก ivo อย่างคร่าวๆ เพื่อให้สอดคล้องและใกล้เคียงกับสภาวะความรู้สึกมากที่สุด

2.2.2 การสร้างสรรค์ผลงานจริง

จากแบบร่างที่ได้ประมวลวิเคราะห์องค์ประกอบเข้าสู่กระบวนการสร้างพื้นผิวร่องรอยของการทับซ้อนจากน้ำยาสดปนและวัสดุอื่นๆจากธรรมชาติประกอบกับเทคนิคการซ้อนทับเป็นชั้น เพื่อให้เกิดเอกภาพในผลงานมีดังนี้

ภาพที่ 11 การเตรียมผ้าย้อมสี ตกแต่ง

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 12 การนำน้ำยางสดเทลงพื้นปูนที่มีพื้นผิว

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

กระบวนการเตรียมผ้าและการเตรียมน้ำยางสดนั้นจะต้องทำการควบคู่กันไปเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่กำหนดไว้ ผ้าและข้าวของเครื่องใช้ที่ถูกย้อมในโทนสีที่มีหมอง นำมารวมตัวกับน้ำยางที่มีความเหนียวผสมกับผ้าที่ย้อมเทลงพื้นปูนจนแห้ง พื้นผิว ร่องรอยจะปรากฏในผลงานทันทีจากการลอกออกจากพื้น

ภาพที่ 13 การลอกผ้าที่ผสมน้ำยางสดออกจากพื้นปูน

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

2.3 ทักษะในการสร้างสรรค์

สร้างสรรค์ผลงานประมวลภาพจากความคิดที่ได้รับประสบการณ์การสูญเสียเพื่อให้เห็นประเด็นในผลงานที่เชื่อมเป็นสัญลักษณ์ของวัตถุที่มีความโศกเศร้าครอบงำทางจิตใจจนขาดสติ เพื่อแสดงออกถึงความสะเทือนใจและมองเห็นความเป็นจริงของชีวิตรวมถึงทำให้เกิดการลงตัวทางการสร้างสรรค์อย่างสูงที่สุด โดยมีขั้นตอนดังนี้

รูปทรง ผู้สร้างสรรค์เลือกที่จะแสดงออกด้วยรูปทรงที่แทนค่าสัญลักษณ์เพศหญิงเนื่องจากประสบการณ์สูญเสียพี่สาวซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัว จึงนำรูปทรง 3 มิติที่แทนสัญลักษณ์เปรียบเสมือนผู้หญิงที่มีลักษณะแน่นทึบผสมผสานกับเส้นที่เป็นตัวยึดกับรูปทรงที่สื่ออารมณ์ความรู้สึก อันยึดติดกับวัตถุใดวัตถุหนึ่งจนเกิดความรู้สึกอัดแน่น

ร่องรอยพื้นผิว ผู้สร้างสรรค์ได้เลือกใช้คราบพื้นผิวของวัสดุธรรมชาติจากปูนและน้ำยาที่ผ่านการลอกออกจากพื้นมีลักษณะแข็งเปราะบางและอ่อนรวมกันอัดแน่น จนแตกสลายฉีกขาดเกิดเป็นซอก ปรีกหักพังเพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกที่เคยยึดติดกับบุคคลที่จากไปจนเกิดความโศกเศร้าและขาดสติและความรู้สึกนั้นสลายไปจึงทำให้เกิดร่องรอยของพื้นผิวในผลงาน

สีและบรรยากาศ ผู้สร้างสรรค์เลือกใช้สีและบรรยากาศโทนมืดในผลงานที่แสดงออกถึงความรู้สึกซึ่งของความทุกข์รวมถึงความโศกเศร้าหมองจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก การใช้บรรยากาศในผลงานที่มีสีดำเป็นหลัก เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความหมายโดยนัยของการสูญเสียจึงสามารถแสดงออกถึงการครอบงำของความโศกเศร้าและการสิ้นสุดของชีวิตได้ดี

องค์ประกอบ การผสมผสานแนวความคิดและรูปแบบในการแสดงออกได้กำหนดให้องค์ประกอบในงานมีการทับซ้อนกันเป็นชั้นๆจนเกิดร่องรอยของชีวิตคนงานสื่อผสมในชุดนี้จึงได้ลดทอนองค์ประกอบเหลือเพียงส่วนสำคัญได้แก่รูปทรงและพื้นผิวดังนั้นการสร้างสรรค์ผลงานของผู้สร้างสรรค์ได้คำนึงถึง จังหวะ ในการจัดวางองค์ประกอบในผลงาน เพื่อสื่อความหมายและแสดงเนื้อหาได้ตรงประเด็นมากที่สุด

วัสดุ น้ำยา / ดินเผา ผู้สร้างสรรค์เลือกที่จะใช้ น้ำยา เป็นหลักในผลงาน เพราะน้ำยาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในครอบครัวของผู้สร้างสรรค์และความสัมพันธ์ตั้งแต่เด็ก ดังนั้นวัสดุ น้ำยา จะให้ความยืดหยุ่นสูง และเหนียว เป็นสัญลักษณ์ที่ทำให้ผู้สร้างสรรค์ระลึกถึงชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกัน

ของบุคคลในครอบครัวได้ดี ในส่วนของดินเผาที่นำมาประกอบในผลงาน ผู้สร้างสรรค์เองได้นำดินที่สกัดจากการเผาของต้นยางและปาล์มจนหลงเหลือเป็นผงดิน เปรียบเสมือนการเกิด-ดับ ในความไม่เที่ยงของมนุษย์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

ผลงานของผู้สร้างสรรค์จะคำนึงถึงพื้นผิวร่องรอยเป็นหลักสำคัญ ดังนั้นในการใช้พื้นผิวจากวัสดุปูนผ้าเครื่องใช้และน้ำยางที่มีการลอกจากพื้นทำให้เกิดร่องรอยของวัสดุโดยผู้สร้างสรรค์ใช้พื้นผิวของปูนและน้ำยางมาผสมกันให้อัดแน่นจนเกิดการแตกปริกหักพังเหลือเพียงเป็นเศษซากของวัสดุทั้ง 2 เพื่อแสดงถึงร่องรอยของพื้นผิวในตัววัสดุอย่างเด่นชัดที่สื่อแทนความหมายของการเคยยึดติดกับบุคคลที่จากไปและเกิดภาวะโศกเศร้าจนขาดสติแต่ยังแฝงไปด้วยความตระหนักรู้เห็นถึงความเป็นจริงของชีวิต

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด ร่องรอยแห่งความสูญเสีย ในครั้งนี้ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด โดยแต่ละชุดได้แบ่ง การวิเคราะห์ผลงานออกเป็น 3 ประเด็นอันประกอบไปด้วย 1. การวิเคราะห์พื้นผิวที่ปรากฏในผลงาน 2. การวิเคราะห์ความหมายของรูปทรง 3. การวิเคราะห์ความหมายของร่องรอยจากวัสดุจากผลงาน โดยรายละเอียดของการวิเคราะห์ผลงาน แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 1 “ร่องรอยความผูกพัน: traces of bond”

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 2 “เก็บรัก: keep love”

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 3 “ถักร้อยรัก: knit love”

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 4 “บันทึก: record”

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 1 “ร่องรอยความผูกพัน: traces of bond”

ภาพที่ 14 “ร่องรอยความผูกพัน No.1” 2022

เทคนิค: สีสผสม ขนาด: 255x150 cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 15 “รายละเอียดผลงาน: ร่องรอยความผูกพัน No.1” 2022

เทคนิค: สีสผสม ขนาด: 255x150 cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 16 “รายละเอียดผลงาน: ร่องรอยความผูกพัน No.1” 2022

เทคนิค: สีสผสม ขนาด: 255x150 cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

ผลงานชิ้นที่ 1 “ร่องรอยความผูกพัน: traces of bond” เป็นผลงานที่สะท้อนภาพของการสูญเสียบุคคลในครอบครัว เพื่อการศึกษาและค้นพบ เรียนรู้ทำความเข้าใจต่อสภาวะหลังจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ช่วงเวลาของการสูญเสียที่ประกอบด้วยความไม่คาดคิด กังวลใจ ความรู้สึกหลากหลายท่วมทับอยากจะบรรยายเมื่อบุคคลที่รักจากไปและรู้สึกว่างเปล่า หวนระลึกถึงความทรงจำที่มีร่วมกันโศกเศร้าจนกระทบการใช้ชีวิต การยอมรับและการเห็นคุณค่าของการสูญเสียครั้งนี้ จึงเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดเรื่องราวการสูญเสียและการค้นพบทฤษฎีใหม่แห่งการเรียนรู้ ซึ่งผู้สร้างสรรค์จะใช้เทคนิคในการซ้อนทับของวัสดุที่สำเร็จรูปผสมผสานกับน้ำยาง ที่ให้ความยืดหยุ่นเหนียวและแสดงรอยย่นที่ไม่คงที่ในการแสดงออกเพื่อให้เกิดการตระหนักถึงผลร่อยรอยของการสูญเสีย ร่องรอยแห่งวินาทีที่มีความสำคัญ ร่องรอยแห่งการตระหนักรู้ถึงความเป็นจริงของชีวิต

ภาพที่ 17 “รายละเอียดผลงาน: ร่องรอยความผูกพัน No.1” 2022

เทคนิค: สีสผสม ขนาด: 255x150 cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

สรุปจากการพัฒนาผลงานในขั้นที่ 1

จากการสร้างสรรค์ผลงานในขั้นที่ 1 ทำให้ค้นพบแนวทางที่จะสามารถต่อยอดสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานขั้นต่อไปได้ เพื่อค้นหาการเข้าใจด้วยประสบการณ์ของตน นำมาสู่การเข้าถึงการยอมรับความสูญเสียผ่านการสร้างสรรค์ศิลปะสื่อผสม และได้ค้นพบความหมายของร่องรอยที่ปรากฏในผลงานที่หลากหลาย รูปทรงชุดผู้หญิงที่ปรากฏบนพื้นที่ตรงกลางขนาดใหญ่ จึงเป็นภาพสะท้อนถึงบุคคลที่จากไป ความหมายในรูปทรงที่ปรากฏอยู่ในงาน เพื่อให้เกิดการฉกฉวยคิดถึงการเกิดขึ้น มีอยู่และการดับไป

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลงานขั้นที่ 2 “เก็บรัก: keep love”

ภาพที่ 18 เก็บรัก No.2” 2022

เทคนิค: สื่อผสม ขนาด: 115x55 cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 19 “รายละเอียดผลงาน: เก็บรัก No.2” 2022

เทคนิค: สื่อผสม ขนาด: 115x55 cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

ผลงานชิ้นที่ 2 “เก็บรัก: keep love” เป็นผลงานที่สะท้อนภาพของการสูญเสียของบุคคลในครอบครัว เพื่อการศึกษาค้นพบและเรียนรู้ทำความเข้าใจต่อสถานะหลังจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ช่วงเวลาของการสูญเสียที่ประกอบด้วยความไม่คาดคิด กังวลใจ ความรู้สึกหลากหลายท่วมทับันยากจะบรรยายเมื่อบุคคลที่รักจากไป ผลงานชิ้นนี้เปรียบเสมือนการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้ผู้ที่จากไปและผลของการอุทิศจะส่งไปถึงผู้ล่วงลับได้ ดังนั้นผลงานชิ้นนี้เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สูญเสียปรับตัวและยอมรับการสูญเสียได้ดีขึ้น ซึ่งผู้สร้างสรรค์จะใช้เทคนิคในการซ้อนทับของวัสดุที่สำเร็จผสมผสานกับน้ำยาง ที่ให้ระดับของโทนสี ค่าน้ำหนักที่ไม่คงที่ในการแสดงออกเพื่อตระหนักถึงร่องรอยของการสูญเสีย ร่องรอยแห่งการตระหนักรู้ถึงความเป็นจริงของชีวิต

ภาพที่ 20 “ร่ายละเอียดผลงาน: เก็บรัก No.2” 2022

เทคนิค: สร้อยผสม ขนาด: 115x55 cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

สรุปจากการพัฒนาผลงานในขั้นที่ 2

จากผลงานชิ้นแรกที่เป็นจุดเริ่มต้นของประเด็นที่ต้องการแสดงถึงประสบการณ์การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักในครอบครัวที่สะท้อนถึงการยึดติดกับบุคคลที่จากไปจนเกิดความโศกเศร้าและขาดสติซึ่ง ถ่ายทอดผลงานในรูปแบบ 3 มิติยังคงใช้วัสดุผ้าผสมน้ำยามาประกอบในผลงานแต่เริ่มปรับเปลี่ยนวิธีการจัดวางรูปทรงให้มีลักษณะการพับทับซ้อนเป็นชั้นๆเนื่องจากผลงานสร้างสรรค์ชิ้นแรกเกิดปัญหาในการจัดวางงานเนื่องจากมีน้ำหนักเกินตัว ผลงานขั้นที่ 2 จึงเป็นการจัดวางบนแท่นสอดแทรกข้าวของอุปกรณ์ผู้หญิง เสมือนการอุทิศให้กับบุคคลที่จากไปแต่คงเหลือไว้ซึ่งความทรงจำใช้ตัววัสดุทั้ง ผ้าและน้ำยามให้มีปริมาตรกลมกลืนกับรูปทรงเพื่อให้ผลงานดูสมบูรณ์เด่นชัดทั้งนี้การปรับเปลี่ยนอย่างมีเหตุผลเพื่อให้ตรงกับเจตนาของการแสดงออกของผู้สร้างสรรค์ทำให้ภาพผลงานสร้างสรรค์นี้มีความลงตัวยิ่งขึ้น

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 3 “ถักร้อยรัก: knit love”

ภาพที่ 21 “ถักร้อยรัก No.3” 2022

เทคนิค: สร้อยผสม ขนาด: 260x45cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

ผลงานชิ้นที่ 3 “ถักร้อยรัก: knit love” เป็นผลงานที่สะท้อนภาพของการสูญเสียของบุคคลในครอบครัว ที่ประกอบไปด้วยช่วงเวลาโศกเศร้า แต่ในความโศกเศร้านั้นกลับมีมุมมองหนึ่งที่จะเห็นได้ว่าการสูญเสียนั้นจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ดังนั้นผลงานชิ้นนี้เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สูญเสียปรับตัวและยอมรับการสูญเสียได้ดีขึ้น ซึ่งผู้สร้างสรรค์จะใช้เทคนิคในผูกมัดของวัสดุจนเกิดความแน่นและคลาย ผู้สร้างสรรค์จึงมองเห็นถึงสัจธรรมของชีวิตผ่านธรรมชาติที่แสดงออกเพื่อตระหนักถึงร่องรอยของการสูญเสีย ร่องรอยแห่งการตระหนักรู้ถึงความเป็นจริงของชีวิต

ภาพที่ 22 “ร่ายละเอียดผลงาน: ถักร้อยรัก No.3” 2022

เทคนิค: สื่อผสม ขนาด: 260x45cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 23 “ร่ายละเอียดผลงาน: ถักร้อยรัก No.3” 2022

เทคนิค: สื่อผสม ขนาด: 260x45cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 24 “ถักร้อยรัก No.3” 2022

เทคนิค: สื่อมผสม ขนาด: 260x45 cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

สรุปจากการพัฒนาผลงานในขั้นที่ 3

การพัฒนาผลงานในขั้นที่ 3 นี้ เป็นการใช้กระบวนการถักเข้ามาเสริมให้ผลงานมีเอกภาพมากขึ้น ซึ่งการถักผ้าที่ห่อหุ้มไปด้วยน้ำยางทำให้เกิดความเหนียวและหนัก ในความหนักที่แขวนห้อยลงมาและมีดินเผารองรับตัวผลงานอยู่ตรงพื้น ทำให้ผู้สร้างสรรค์เข้าใจความหมายของร่างกายที่ไม่เที่ยง ไม่แน่นอน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 4 “บันทึก: record”

ภาพที่ 25 “บันทึก No.4” 2022

เทคนิค: สีสผสม ขนาด: 60x95 cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

ผลงานชิ้นที่ 4 “บันทึก: record” เป็นผลงานที่สะท้อนภาพของการสูญเสียของบุคคลในครอบครัว เพื่อการศึกษาและค้นพบเรียนรู้ทำความเข้าใจต่อสภาวะหลังจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก โดยผู้สร้างสรรค์เลือกรูปทรงหนังสือที่ถูกเปิดออก เสมือนเป็นการพัฒนาตนเองทั้งด้านกาย จิตใจและปัญญา เพื่อพฤติกรรมการเรียนรู้ครบสมบูรณ์จากการเปิดหนังสือและเรียนรู้ ดังนั้นผลงานชิ้นนี้เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สูญเสียปรับตัวและยอมรับการสูญเสียได้ดีขึ้น ซึ่งผู้สร้างสรรค์จะใช้เทคนิคในการเย็บแผ่นชิ้นงานเข้าด้วยกันคล้ายเล่มหนังสือ และใช้โทนสีมืดมัวในการแสดงออกเพื่อตระหนักถึงร่องรอยของการสูญเสียและเข้าใจความเป็นจริงของชีวิต

ภาพที่ 26 “บ้านทีก No.4” 2022

เทคนิค: สีสผสม ขนาด: 60x95 cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

สรุปจากการพัฒนาผลงานในชั้นที่ 4

จากผลงานชั้นที่ 3 เข้าสู่กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานชั้นที่ 4 ผู้สร้างสรรค์ได้พบว่าน้ำหนักของชิ้นงานมีมากจนเกินไป จึงส่งผลให้เกิดปัญหาในการติดตั้งผลงาน ผู้สร้างสรรค์จึงได้คิดกระบวนการใหม่ขึ้นด้วยการเย็บแผ่นชิ้นงานเข้าด้วยกันคล้ายเล่มหนังสือ เหมือนการบันทึกเรื่องราว การสูญเสียบุคคลที่จากไป ได้มีการนำผ้าที่ผสมน้ำยามาเย็บเป็นเล่มให้ดูมีลักษณะคล้ายหนังสือถูกเปิดออก บ่งบอกถึงการเปิดหนังสือแล้วทำความเข้าใจกับชีวิตและความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ

- ประการที่ 1 การใช้เศษผ้าในผลงานควรพึงระวังคล้ายเศษวัสดุไม่มีค่า ย่อมอาจส่งผลให้คุณค่าของวัสดุนั้นถูกกลดทอนลง
- ประการที่ 2 ผลงานควรเน้นการนำเสนอร่องรอยบนพื้นผิววัสดุ เพื่อสื่อแทนความคิดถึง
- ประการที่ 3 แสดงความรู้สึกที่เป็นอิสระ ผ่านเทคนิควิธีการเพื่อเลี่ยงความเกร็งของตัววัสดุในผลงาน
- ประการที่ 4 การให้ความสำคัญกับกระบวนการในตัววัตถุและวัสดุที่ประกอบใช้

บทสรุป

เมื่อศึกษาข้อมูลและทดลองสร้างสรรค์ผลงานร่องรอยของการสูญเสียจากวัสดุธรรมชาติ ทำให้ผู้สร้างสรรค์ได้ความรู้และเข้าใจทั้งความหมายและความเป็นมาของการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักการยึดติดกับคนที่จากไปจนเกิดภาวะซึมเศร้าและส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวัน

ผู้สร้างสรรค์ได้ประมวลความคิดทั้งหมด โดยการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลทฤษฎีที่นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงาน ในผลงานชุด “ร่องรอยแห่งความสูญเสีย” ในรูปแบบของผลงาน 3 มิติสื่อผสม โดยผู้สร้างสรรค์จากหลากหลายวัสดุ แสดงให้เห็นถึงรูปทรง พื้นผิว ค่าน้ำหนักของโทนสีที่มีความหมายแฝงอยู่ในผลงาน รวมถึงการใช้หลักทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้เกิดความลงตัวและเกิดเอกภาพในงานได้เป็นอย่างดีจึงเป็นประเด็นที่ทำให้ผู้สร้างสรรค์ทดลองสร้างสรรค์ผลงานพัฒนาต่อยอดด้วยความรู้และความเข้าใจที่ต้องการแสดงออกเป็นผลงานศิลปะที่สื่อสารด้วยร่องรอยของพื้นผิวจากวัสดุปูนและน้ำยาที่ประกอบกับผ้าและของใช้ต่างๆของบุคคลที่จากไป

ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ผลงานที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและชุดข้อมูลที่ ค้นคว้ามาการใช้ประเด็นเรื่องการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักที่เป็นประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยสร้างสรรค์นำมาอธิบายสื่อสารผ่านทัศนธาตุเพื่อให้รับรู้ถึงสภาวะโศกเศร้าจากการสูญเสียบุคคลรอบข้างจิตใจจนขาดสติ ในตัวผลงานสะท้อนถึงการสูญเสียของบุคคลอันเป็นที่รักและการตระหนักเห็นถึงความเป็นจริง

ความถึงความไม่แน่นอนของชีวิต เปรียบเช่นเดียวกับตัวผลงานที่มีการอัดแน่นด้วยเทคนิคของวัสดุที่แสดงการยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากเกินไปสุดท้ายสิ่งๆนั้นก็ไม่ใช่กับเราไปจนถาวรได้หากแต่มนุษย์มีสติระลึกถึงบุคคลที่จากไปแล้วเป็นมันจะสามารถเผชิญกับความจริงของชีวิตได้อย่างสงบและปกติได้ในชีวิต

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “ร่องรอยแห่งความสูญเสีย” เป็นการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อค้นหาแนวทางในการสร้างสรรค์งานศิลปะไปพร้อมๆกับการบำบัดและการเรียนรู้ทำความเข้าใจในชีวิต ผลงานศิลปะของข้าพเจ้าจึงเป็นเหมือนภาพสะท้อนของการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เพื่อการศึกษาและการค้นหาวิถีทางที่จะวางใจกับเรื่องที่ต้องประสบพบเจอในแต่ละวันของชีวิต ฝึกให้มีสติอยู่กับปัจจุบัน การศึกษาสภาวะอารมณ์ของร่างกายและจิตใจผ่านการสร้างสรรค์งานศิลปะนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อค้นหาคุณค่าและความสำคัญ มีสติหลังจากการสูญเสียบุคคลที่รัก เพื่อทำความเข้าใจในสภาวะการเชื่อมโยงกันระหว่างกายและจิตใจและความเข้าใจในธรรมชาติของชีวิตที่เห็นการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปของสรรพสิ่งทั้งหมด ล้วนเป็นสิ่งที่สามารถทำให้มีสติรู้เท่าทันกับปัจจุบันมากขึ้น

จากการสร้างสรรค์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ ถือเป็นการพัฒนาผลงานที่มีความสมบูรณ์ลงตัวและเกิดลักษณะเฉพาะตน ทำให้ผู้สร้างสรรค์เห็นกระบวนการทางการคิดและทางปฏิบัติอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนแรกถึงขั้นตอนสุดท้ายที่สำเร็จลุล่วง รวมถึงด้านความคิดริเริ่มการค้นหารูปแบบและเทคนิควิธีการในการแสดงออกในผลงาน มองเห็นถึงปัญหาและการเรียนรู้ถึงกระบวนการแก้ไขปัญหานั้น ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาเรียนรู้และเข้าใจถึงกระบวนการทางศิลปะที่มีความเข้มข้น จนนำไปสู่การค้นคว้าทดลองพัฒนาปรับปรุงในผลงานให้มีความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นจึงเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานได้ตรงตามความมุ่งหมาย สามารถสร้างสรรค์งานศิลปะที่มีคุณภาพ มีคุณค่าทางสังคมและชีวิตในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

ภาพที่ 27 “ร่องรอยความผูกพัน No.1” 2022

เทคนิค: สีสผสม ขนาด: 255x150 cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2

ภาพที่ 28 “เก็บรัก No.2” 2022

เทคนิค: สื่อผสม ขนาด: 115x55 cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3

ภาพที่ 29 “ถักร้อยรัก No.3” 2022

เทคนิค: สร้อยผสม ขนาด: 260x45cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4

ภาพที่ 30 “บันทึก No.4” 2022

เทคนิค: สื่อผสม ขนาด: 60x95 cm.

ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

รายการอ้างอิง

Adriana Villagran (2015). นิตยสารเนื้อกวาง. Retrieved

นภวัลย์ กัมพลาศิริ. (2564). **ขั้นตอนของกระบวนการเคร้าโศก**. การพยาบาลสุขภาพจิต, ขอนแก่นบริษัทเพ็ญพรินต์ติ้ง, 5.

พระนิตินันต์ สุนตกาโย (บุญสิริพิพัฒน์). (2562). **หลักแนวคิดทฤษฎีปัญญาตามแนวพุทธ จิตวิทยา**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 22.

พระมหาอดิเดช สติวโร สุเมธ บุญมะยา. (2561). **จิตวิทยาเชิงพุทธเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์**. วารสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 180.

มนตรี สิริโรจนานันท์ นภาพัทธ งามบุษบงโสภิน. (2560). **การทำใจด้วยการปฏิบัติกรรมฐาน พุทธวิธีทำใจในยามสูญเสีย**. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย., 97-98.

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2552). **จิตวิทยาแนวพุทธ ” สงบใจไปกับธรรมะ**. Retrieved

ศรินรัตน์ วัฒนธรรนันท. (2560). **ความโศกเศร้าจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก บทบาทพยาบาล**. Thai Red Cross Nursing Journal, 10(11), 13-21. .

สุรีย์ ธรรมิกบวร. (2559). **การสื่อสารเพื่อการพยาบาลระดับประคอง**. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 8.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	อภิวัฒน์ ปานรอด
วัน เดือน ปี เกิด	3 June 1997
สถานที่เกิด	นครศรีธรรมราช
วุฒิการศึกษา	ประถมศึกษา โรงเรียนบ้านเขาใหญ่ มัธยมต้น โรงเรียนสิชลคุณาธารวิทยา ปวช.วิทยาลัยช่างศิลป์นครศรีธรรมราช ปริญญาตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาศิลปะไทย มทร.ธัญบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	57/1 ม.7 ต.เขาน้อย อ.สิชล จ.นครศรีธรรมราช 80120
รางวัลที่ได้รับ	2557 ร่วมแสดงนิทรรศการศิลปกรรมเยาวชน ม.ทักษิณ 2558 รางวัลเหรียญทองแดง ภาพพิมพ์ ศิลปินแห่งชาติ สัญจร 2558 รางวัลชมเชย ศิลปกรรม ปตท. เยาวชนภาคใต้ ครั้งที่ 12

